

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер
мектептері музыка бөлімдерінің «Фагот» пәні бойынша
білім беру бағдарламасы**

**Образовательная программа
по предмету «Фагот» детских музыкальных школ и
музыкальных отделений детских школ искусств**

Астана, 2017 г.

Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Фагот» пәні бойынша білім беру бағдарламасы – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2017. – 55 б.

Образовательная программа по предмету «Фагот» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2017 год. – 55 с.

Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Фагот» пәні бойынша білім беру бағдарламасы «Фагот» пәніне оқытудың мақсатын, нәтижелерін және мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

Образовательная программа по предмету «Фагот» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, результаты и содержание обучения, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, критерии оценки результатов обучения предмету «Фагот».

*ҚР БҒМ Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік
орталығының оқу-әдістемелік кеңесі ұсынған
(2017 жылғы 14 сәуірдегі №2 хаттама)*

*Рекомендовано Учебно-методическим советом
Республиканского учебно-методического центра
дополнительного образования МОН РК
(протокол от 14 апреля 2017 года № 2)*

*©Республикалық қосымша білім
беру оқу-әдістемелік орталығы, 2017
©Республиканский учебно-методический
дополнительного образования, 2017*

**Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері
музыка бөлімдерінің «Фагот» пәні бойынша білім беру
бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Фагот» пәні бойынша білім беру бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) «Фагот» пәніне оқытудың мақсатын, нәтижелерін және мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

2. Осы Бағдарламада келесі түсініктер қолданылады:

1) амбушюр – кейбір белгілі мүштік құралы бар үрлемелі аспаптарда ойнау кезіндегі музыканттың еріндерін қою тәсілі;

2) арпеджио – фортепианода, кейбір клавишалық және ішекті аспаптарда аккордтарды орындау тәсілі, ол кезде аккордтардың дыбыстары бірінен кейін бірі шығады;

3) артикуляция – музыкалық аспапта ойнау кезінде немесе вокалдық партияларды айту кезіндегі дыбыстардың ретті қатарын орындау тәсілі;

4) барокко – он алтыншы ғасырдың соңы - он сегізінші ғасырдың ортасындағы еуропа архитектурасындағы және өнеріндегі ең басты стильдердің бірі;

5) диапазон – адамның немесе қандай да бір музыкалық аспаптың дауысындағы ең төменгіден ең жоғарыға дейінгі дыбыстың көлемі;

6) доминант септаккорд – төрт дыбыстан құралған аккорд, олар терция бойында орналасқан немесе орналасуы мүмкін, мажордың бесінші сатысынан (доминанттар) және гармониялық минордан құралады;

7) легато – музыкалық аспаптармен өзара байланысын үзбей, бір дыбыстан екінші дыбысқа үзіліссіз ұласу арқылы орындау тәсілі, дыбыстар арасында үзіліс болмайды;

8) мартле – ысқылы музыкалық аспаптарда ойнау кезіндегі негізгі штрихтардың бірі;

9) портато – артикуляцияның түрі;

10) стаккато – бір дыбысты бір-бірінен бөле отырып, үзік-үзік орындалатын музыкалық штрих; стаккато – легатоға қарама-қайшы, дыбыс шығарудың (артикуляция) негізгі тәсілдерінің бірі;

11) тембр – дыбыс бояуы; музыкалық дыбыстың ерекше сипаттарының бірі;

12) штрих – дыбыс құрайтын ноталарды, ноталар тобын орындау тәсілі (амалы және әдісі).

3. Бағдарламаның мақсаты: фаготта ойнау бойынша алған білім, білік және дағдылары негізінде білім алушының музыкалық-шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін жағдай жасау.

4. Бағдарламаның міндеттері:

Оқыту:

1) ерін аппаратын және орындаушылық тынысты қоюды меңгеру;

2) фаготта ойнау бойынша білім, білік және дағдыларды алу;

3) Бағдарлама талаптарына сәйкес әртүрлі жанрдағы және формадағы шығармаларды меңгеру және фаготта орындау;

4) музыкалық терминдерді, олардың мағыналарын меңгеру;

5) жеке, ансамбльде орындау білігін және дағдысын алу.

Дамыту:

1) музыкалық есту қабілетін, метроритм сезімін, музыкалық есте сақтау жадын, музыкалық ойлауын, шығармашылық қиялын, әртістік қабілеттерін дамыту;

2) бейнелі ойлауды, музыканы эмоционалды қабылдауды, білім алушының шығармашылық қызметке оң уәждемесін қалыптастыру;

3) музыкалық ой-өрісін кеңейту, білім алушылардың жеке қабілеттерін дамыту.

Тәрбиелік:

1) түрлі халықтардың рухани және мәдени құндылықтарын құрметтеуге және қабылдауға мүмкіндік беретін жеке қасиеттерін тәрбиелеу және дамыту;

2) мәдени құндылықтарды өз бетінше қабылдау және бағалау білігін қалыптастыру;

3) білім алушыны шығармашылық атмосферада, жағымды ортада, эмоциялық-адамгершілік ізеттілікте, кәсіби қаталдылықта тәрбиелеу;

4) білім алушылардың бойында музыка өнері саласындағы кәсіби білім беру бағдарламаларын әрі қарай меңгеруге мүмкіндік беретін білім, білік және дағдылар кешенін қалыптастыру.

5. Балаларды фаготта ойнауға оқыту мерзімі – бес жыл. Аптадағы сағат саны және сабақтың ұзақтығы үлгілік оқу жоспарында анықталады.

Негізгі, жалпы орта білімді аяқтамаған, бірақ музыка саласындағы техникалық және кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға түсуді жоспарлап отырған балалар үшін, білім алушылардың ата-аналарының немесе оның орнын басатын тұлғалардың сұранысы бойынша Бағдарламаны меңгеру мерзімі бір-екі жылға ұлғайтылады.

6. Бағдарлама фаготта ойнау техникасын меңгергісі келетін, қазақ, орыс, халық әуендерінің, әлем халықтары әуендерінің өңдеулері мен ыңғайланған классикалық шығармаларды үйренгісі келетін балаларды оқытуға арналған.

7. Оқу пәнінің мақсаты тұлғалық, танымдық, коммуникативтік және әлеуметтік дамытудың негізгі міндеттер жүйесі арқылы іске асырылады. Оқытудың мазмұны оқу процесінде қалыптасатын іс-әрекет тәсілдерімен, музыкалық шығармашылықпен араласу формаларымен байланыста іске асырылады.

8. Бағдарламаның ерекшелігі балалардың фаготта ойнау бойынша білім, білік және дағдыларын, шығармашылық қызмет тәжірибесін, жеке және ансамбльде орындаушылықтың тәсілдерін меңгеруге бағытталуы.

9. Пән дәстүрлі оқытуға, әр білім алушыға жеке-сараланған тәсілмен келуді, көркемдік-бейнелі ойлауын дамытуға, балалардың рухани және мәдени құндылықтарды меңгеруіне, музыка өнері саласындағы дарынды балаларды анықтауға бағдарланған.

10. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды.

11. Бағдарламаның мақсатына қол жеткізу қағидаттары:

- 1) балалардың табиғи қабілеттерін дамытудағы біртіндеушілік;
- 2) музыкалық лексиканы және техникалық тәсілдерді меңгерудегі қатаң жүйелілік;
- 3) сабақтардың жүйелілігі және ұдайылығы;
- 4) оқу процесінің мақсаттылығы.

12. Бағдарлама болашақ музыканттың әрі қарай жүргізетін тәжірибелік қызметі үшін қажетті деңгейде фаготта ойнау тәсілдерін меңгеру үшін жағдай жасайды.

13. Балаларға шығармашылық, эстетикалық, рухани-адамгершілік тәрбие беруге бағытталған және жеке, ансамбльде, оркестрде орындаушылық дағдыларын меңгеруге, музыкалық өнерді зерттеу және меңгеру барысында өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын алуға жағдай жасайды.

14. Бағдарлама музыкалық дарындылығы, дайындығы және жалпы дамуы әртүрлі деңгейдегі балаларға есептелген. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды. Педагог музыкалық білімді меңгерудегі қолжетімділікке, сатылылыққа және жүйелілікке, балалардың бойында музыкаға деген қызығушылықтарын оятуға ерекше көңіл бөледі.

15. Бағдарлама білім алушылардың:

1) музыкалық сауаттың қажетті деңгейіне сәйкес музыкалық шығармаларды шығармашылықпен орындауға мүмкіндік беретін фаготта ойнау бойынша білім, білік және дағдыларды меңгеруі;

2) білім алушының шығармашылық қызметі тәжірибесін алуы;

3) білім алушының әлем халықтарының рухани және мәдени құндылықтарын меңгеруі;

4) музыкалық білім алуы және музыкалық мәдениетке араласуы;

5) білім алушының бойында музыка өнері саласындағы кәсіби білім беру бағдарламаларын әрі қарай меңгеруіне ықпал ететін білім, білік және дағдылар кешенін қалыптастыруға ықпал ететін жеке қасиеттерді қалыптастыруға бағытталған.

16. Психологиялық-педагогикалық қолдау:

1) білім алушының даралығына сәйкес оның тұлғалық, зияткерлік және әлеуметтік дамуына, өзін өзі кәсіби анықтауына, зияткерлік-тұлғалық мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасауға;

2) білім алушының бойында оқуға деген оң уәждемелерін қалыптастыруға;

3) білім алушының тұлға ретінде дамуына және өзін өзі жетілдіруіне ықпал ететіндей тұлғаға өзін өзі тануда, олардың өзіне шынайы баға беруіне және нақты өмірлік жағдайларда бейімделуінде, қиын жағдайларды жеңуде және эмоциялық тұрақтылыққа қол жеткізуде көмек көрсетуге;

4) Бағдарламаның мақсаты мен міндеттеріне сәйкес білім алушыға психологиялық көмек көрсетуге және қолдауға бағытталған.

17. Білім алушыға қажетті орындаушылық дағдыларды және біліктерді үйрету мазмұны, сипаты және стилі жағынан түрлі көркемдік шығармалармен жұмыс істеу барысында іске асырылады, ал музыкалық тәрбие беру және дамыту халық музыкасын, қазақстандық, орыс және шетел композиторларының шығармашылығын үйретуге негізделеді.

18. Ұжымдық музыка ойнаудың негізгі практикалық міндеттері – ансамбльдің дыбысталуын тыңдай білу, бірыңғай ритмикалық қағысты сезіну, келісілген түрде және өзгермелі икемді қағыста көркем ойнау, бірге орындау, ансамбль қатысушыларымен әрекеттесу сияқты ансамбльде ойнаудың арнайы дағдыларын қалыптастыру.

19. Бағдарлама білім алушының жас және жеке ерекшеліктерін ескереді, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға, негізгі және пәндік құзыреттіліктеріне (оқу пәні шеңберінде меңгерілген арнайы білім, білік және дағдылар) қолжеткізуге бағытталған.

20. Бағдарламаның әдістемелік негізі:

1) тұлғаны қалыптастыруға деген тұтастық тәсіл тұжырымдамасы;

2) оқытудағы жас, жеке-қызметтік, жеке-сараланған және мәселелі-зерттеу тәсілдері;

3) заманауи педагогиканың жалпы дидактикалық постулаттары, білім беру процесінің белгіленген мазмұны, формалары және тәсілдері;

4) оқытудың дамытушылық мәнмәтініндегі білім алушының шығармашылық және орындаушылық қабілеттерін дамыту мәселелері;

5) көрнекті педагогтер мен музыка танушылардың теориялық ережелері мен әдістемелік нұсқаулары.

21. Оқу материалының мазмұнын іріктеудің педагогикалық қағидаттары:

1) табиғи сәйкестік және қолжетімділік қағидаты білім алушының жас ерекшеліктерін ескеріп, білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуына көмектесетін, тыңдауға, үйренуге, орындауға лайық оқу материалын іріктеп алуға мүмкіндік береді;

2) сабақтастық қағидаты білім алушылардың музыкалық-орындаушылық қызметі және оның мазмұны деңгейінде оқытудың барлық сыныптары арасындағы байланысты білдіреді;

3) оқытуды дараландыру қағидаты аспапта ойнаудың орындаушылық дағдыларын практикалық меңгерудің негізгі тәсілі болып табылады;

4) шығармашылық қағидаты білім алушылардың қабілеттерін және бейімділіктерін ашады, табыстылық жағдайын құруға, өнермен қуана араласуға ықпал етеді.

22. «Фагот» пәніне жеке оқытудың ерекшелігі оқыту әдістерін, құралдарын, формаларын және репертуар кешенін таңдау үшін жағдай жасайды.

23. Қойылған міндеттерді орындау үшін қолданылатын оқыту әдістері:

1) ауызша әдіс – сұхбат, әңгіме, түсіндіру, пікірталас;

2) көрнекілік-демонстрациялық – педагогтің аспаппен шығарма орындауы, бақылау, интерактивті және мультимедиялық таныстыруды көрсету);

3) практикалық – аспаппен жұмыс, дайындық жаттығулары, шығарманы өз бетінше талдау, шығарманың жеке бөліктерімен жұмыс;

4) талдау – салыстыру және жалпылау, қисынды ойлауды дамыту;

5) эмоциялық – ассоциацияларды, бейнелерді, көркемдік әсерлерді таңдау, музыкалық бейнелі ойлауды дамыту.

24. Әдістерді таңдау білім алушының жасына және жеке ерекшеліктеріне,

физикалық қабілеттері, шығармашылық қабілеттерінің даму деңгейіне байланысты болады.

25. Сабақ формалары:

1) практикалық – ойнау тәсілдері мен дағдылары аспапта ойнау арқылы пысықталады;

2) топтық сабақтар ансамбльде ұжыммен музыка ойнау мақсатында өткізіледі;

3) дайындық-концерттік (дайындық және концерттік нөмірлерді көпшілік алдында көрсету);

4) байқаулар;

5) ойын сабағы (сабақ барысында ойын технологияларын қолдану).

26. Педагогтің білім алушымен жеке жүргізетін сабағы сыныптағы оқу-тәрбие жұмысының негізгі формасы болып табылады. Бағдарлама бір уақытта жүргізілетін теориялық және практикалық сабақтардан құрылады.

27. Жұмыстың сабақтан тыс түрлері:

1) ансамбльде ойнау;

2) концерттік, байқаулық қойылымдарға дайындық;

3) шығармашылық және мәдени-ағартушылық іс-шараларға қатысу;

4) филармонияларға, театрларға, концерттік залдарға, мұражайларға бару;

5) музыка кайраткерлерімен, орындаушылармен, композиторлармен кездесу.

28. Осы Бағдарлама негізінде педагог білім беру процесін ұйымдастырудың осы сынып үшін ұтымды және барынша тиімді мазмұнын, әдістерін және тәсілдерін анықтайтын оқу жұмыс бағдарламасын әзірлейді.

29. Оқу жұмыс бағдарламасының құрылымдық элементтері:

1) титул парағы;

2) түсінік хат;

3) оқу қызметін жоспарлау;

4) оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

30. Титул парағындағы негізгі мағлұматтар:

1) білім беру ұйымының аталуы;

2) оқу пәнінің аталуы;

3) оқу жұмыс бағдарламасы арнайы әзірленген сыныпты көрсету;

4) оқу жұмыс бағдарламасының жұмыс мерзімі (оқу жылы);

5) педагог туралы қысқа мағлұмат;

6) білім беру ұйымы басшысының оқу жұмыс жоспарын бекіткендігін белгілеуге арналған орын.

31. Түсінік хаттың мазмұны:

- 1) осы бағдарлама негіздеме ретінде;
- 2) анықталған сыныпта пәнді оқыту кезіндегі өзекті педагогикалық мақсат пен міндеттер;
- 3) аталған сыныптағы оқыту ерекшеліктері (дамытушылық, түзету-дамытушылық, дарынды балалармен жұмыс);
- 4) аталған сыныпта жұмысты ұйымдастырудағы ерекшеліктер мен мәселелер;
- 5) өзгерістердің себептері мен мақсаттылығын көрсете отырып, бөлек тақырыптық блоктарды (тарауларды) меңгеру мерзімдерін және (немесе) уақытын өзгерту туралы ақпарат.

32. «Оқу қызметін жоспарлау» тарауы білім алушылардың қызметінің сипаттарын ерекшелейтін тақырыптық күнтізбелік жоспардан, сыныптар бойынша репертуарлық тізбеден құралады.

17. «Оқу процесін оқу-тақырыптық қамтамасыз ету» тарауының мазмұны:

- 1) білім алушыға арналған танымдық әдебиеттер тізбесі;
- 2) педагогке арналған әдістемелік әдебиеттер тізбесі;
- 3) оқу-көрнекілік құралдардың тізбесі.

34. Оқу жұмыс бағдарламасы әдістемелік кеңестің отырысында қарастырылады және білім беру ұйымының басшысы оқу жылы басталғанға дейін бекітеді.

35. Педагог оқу жұмыс бағдарламасы негізінде әр білім алушыға арналған оқытудың жеке жоспарын құрады. Жеке жоспар білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуының үйлесімді процесін сипаттайды.

36. Білім алушының жеке жоспары әр жартыжылдыққа құрылып, оны білім беру ұйымының басшысы бекітеді, журналға немесе білім алушының жеке іс қағаздарына енгізіледі.

37. Білім алушының жеке жоспарын құру барысында жеке жұмыстың болашақ және ағымдағы міндеттері ескеріліп, оқу жылының басы мен соңындағы оның мінездемесіне сәйкес құрастырылады.

Бір сыныптың өзінде Бағдарламаны іске асыру бойынша жеке жоспарлар, концерт және емтихан бағдарламалары күрделілік деңгейі бойынша бірі бірінен біршама ерекшеленеді.

38. Білім алушының жеке жоспары репертуарлық кең үрдісті, халық, классикалық және композиторлық техниканың элементтері бар заманауи музыканы енгізу арқылы репертуарды жаңартуды және байытуды көрсетеді.

39. Оқу процесінің дұрыс ұйымдастырылуы, білім алушылардың музыкалық-орындаушылық қабілеттерінің табысты және жан-жақты дамуы толығымен алғанда жұмыстың мұқият жоспарлануына, репертуардың дұрыс іріктелуіне тікелей байланысты болады.

40. Педагог әрбір білім алушының музыкалық қажеттіліктерін және дарындылық ерекшелігін ескеріп, әрқайсысына жеке репертуарлық стратегия әзірлейді.

41. Педагог музыкалық шығармалардың жеке репертуарлық тізбесін қалыптастырады, шығармаларды жүйеге келтіреді және білім алушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес репертуарды толықтырады.

42. Репертуарлық тізбе қазақ, орыс, шетел музыкасы, көркемдік деңгейі жоғары заманауи композиторлардың балалар мен жасөспірімдерге арналған пьесаларын, мультфильмдерден, балаларға арналған кинофильмдерден алынған танымал әндерді, халық музыкасын қамтиды.

43. Педагог оқу процесінде ладтық, үндестілік, ырғақтық және әуендік ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ халық әндері мен күйлерінің өңдеулерін, қазақстандық композиторлардың шығармаларын кеңінен қолданады.

44. Оқу репертуарының әр түрлі жанрлардағы және стильдердегі шығармаларға қанық болуы музыкалық материалды оқу, салыстыру, жүйелеу үшін оңтайлы жағдай туғызады.

45. Педагог репертуарға заманауи отандық және шетел композиторлары шығарған үздік пьесаларды қамти отырып жүйелі түрде жаңартады және кеңейтеді.

46. Педагог күрделілігі төмендеу тапсырмадан мейлінше күрделі тапсырмаға біртіндеп ауысып, білім алушыға көркемдік мазмұны жағынан, сондай-ақ орындау техникасы жағынан қолжетімді болатын материалдарды тандай отырып, оқыту әдістемесін және білім алушының репертуарын мұқият ойластырады.

47. Педагог репертуармен жұмыстың аяқталу деңгейін анықтайды, шығармаларды үйрену кезеңдерін белгілейді, Бағдарламаның көлемін және күрделілігін түрлендіреді, әр білім алушының тұлғалық және жеке тәсілдерді ескеретін жаңа репертуардың есебінен репертуарлық тізбені толықтырады.

48. Педагог репертуармен жұмыс істеу барысында шығармалардың бір бөлігі көпшілік алдында немесе концертте (емтихандық) орындауға, қалған бөлігі – сыныпта жұмыс істеуге немесе таныстыру мақсатына арналатындығын ескереді.

49. Жеке жоспарға білім алушының музыкалық орындаушылық, көркемдік, техникалық мүмкіндіктерінен жоғары және оның жас ерекшеліктеріне сәйкес келмейтін шығармалар енгізілмейді.

50. Білім алушылардың музыкалық ой-өрісін кеңейту үшін, сыныпта егжей-тегжейлі оқытылатын шығармалардан бөлек, жұмыстың түрлі аяқталу деңгейіне жол бере отырып, жаттап алуды талап етпей, түрлі сипаттағы пьесалардың қатарымен таныстырылады.

51. Жеке жоспардың міндетті тараулары:

- 1) гаммалармен жұмыс;
- 2) этюдтермен және жаттығулармен жұмыс;
- 3) классикалық және заманауи авторлардың пьесаларын орындау;
- 4) Қазақстан композиторларының шығармаларын орындау;
- 5) халық әндерінің және билерінің өңдеулері;
- 6) ансамбльдің құрамында жұмыс істеу;
- 7) ноталарды парақтан оқу дағдылары.

52. Әр жартыжылдықтың соңында педагог білім алушының тапсырманы орындау сапасын белгілейді және бекітілген репертуарлық тізбеге өзгерістер енгізеді, жылдың соңында музыкалық және техникалық дамуына, жетістіктері және еңбек қабілеттеріне сипаттама береді.

53. Жылдың соңындағы білім алушыға берілген мінездеме даралығының келесі жақтарын ашып көрсетеді:

- 1) музыкалық қабілеттерінің деңгейі (естуі, ырғақ, жады);
- 2) білім алушының аталған аспапқа деген орындаушылық аппаратының сәйкестігі;
- 3) аспапқа икемделу деңгейі;
- 4) жалпы дамуы, эмоциялығы, қабылдауы, реакциясының жылдамдығы;
- 5) музыкамен айналысуға деген көзқарасы;
- 6) еңбекке қабілеттілігі, жинақылығы;
- 7) өз бетінше жұмыс істеу білігі;
- 8) мәтінді талдаудағы сауаттылық дәрежесі;
- 9) музыкалық шығармаларды меңгеру жылдамдығы;
- 10) жылдың соңындағы жетістіктері;
- 11) білім алушының музыкалық-техникалық дамуындағы кемшіліктері және оларды жеңу бойынша міндеттері.

54. Білім алушыны сипаттауда мақсатқа жетуге ұмтылуы, көркемдік қиялының болуы, аспапты еркін игеруі, техникалық жағынан еркіндігінің болуы сияқты жеке қасиеттері көрсетіледі.

2-тарау. Оқыту мазмұны және Бағдарламаны меңгерудегі күтілетін нәтижелер

55. Білім алушының біліктері мен дағдыларын қалыптастыру аспаппен таныстырудан, тынысты қою негіздері мен дыбыс шығаруды үйренуден бастап әлемдік музыка классикасының туындыларын орындауға дейін біртіндеп жүргізіледі.

56. Музыкалық сауаттың элементтерін, музыкалық орындаушылықтың теориялық негіздерін меңгеру оқу процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

57. Алғашқы кезеңнен бастап білім алушының еріндерін, қолдарын, денесін, орындаушылық тынысын дұрыс қалыптастыру фаготқа табысты оқытудың қажетті шарты болып табылады.

58. Ерін аппаратын (амбушюр), орындаушылық тынысты, қимыл аппаратын және тілді қою, қызмет ету негіздері аспапта ойнау кезіндегі объективті заңдылықтарды, білім алушының жеке физиологиялық-анатомиялық ерекшеліктерін ескеріп қаланады.

59. Педагог фаготта ойнаушыны қою бойынша (табиғилық, оңтайлық, еркіндік және әртістік) арнайы қалыпты қалыптастырады, бет және ерін бұлшық еттерінің жұмысын қояды, дыбыс шабуылының анық, таза болуын дамытуға ықпал ететін тілдің әрекетін ұйымдастырады, білім алушының орындаушылық аппаратында, иық бөлігінде бұлшық еттердің қысылуы мен артық күш түсуіне жол бермейді.

60. Педагог ерін аппаратының әрекетіндегі, орындаушылық тыныстағы және қолдың саусақтарын үйлестірудің алғашқы дағдыларын, тыныс алу аппаратындағы тыныс (дыбыс) шығару тірегін сезінуді дамытады, аспаптың интонациясы жағынан таза, тембрі жағынан толық және ашық, қаттылығы бойынша әртүрлі дыбысталуына талпынады, legato, detache негізгі штрихтарымен таныстырады, staccato штрихын дамытады.

61. Жаттығулармен, гаммалармен және этюдтермен жүйелі түрде жұмыс істеу, тар мағынада айтқанда техниканы дамытуға (жүйріктілік, анықтылық, түзулік) ықпал етеді.

62. Гаммаларды, жаттығуларды, этюдтерді және қосымша материалдарды меңгеру кезінде әртүрлі штрихтық, динамикалық, ритмикалық нұсқалар қолданылады.

63. Дыбыс сапасымен, интонациямен, ритмикалық суретпен, динамикамен жұмыс істеу оқытудың барлық кезеңінде жүйелі түрде жүргізіледі.

64. Педагог оқу жұмысында автордың түпкі ойы сақталған және фаготқа тән ерекшеліктер кеңінен қолданылған шығармалардың өңдеулерін қолданады.

65. Педагог фаготта ойнауды үйрету кезінде жеке дыбыстың, техникалық меңгерілген музыкалық эпизодтардың мәнерлі дыбысталуына қол жеткізуге тырысады, білім алушының музыкалық есту түсініктерін, әннің, бидің, марштың жанрлық ерекшеліктерін қабылдау және жеткізу білігін, музыкалық-ритмикалық сезімін, қарапайым ритмикалық топтар мен метроритмикалық заңдылықтармен топтардың ретін қабылдау және шығара білу білігін дамытады.

66. Педагог алғашқы сабақтардан бастап-ақ, білім алушының назарын фаготпен ансамбльде фортепианомен және біртекті ансамбльде ойнаудың ерекшеліктеріне аудартады, музыкалық ойлауды,

музыкалық фразалардың, олардың өзара байланысындағы сөйлемдердің құрылымын сезуді және жеткізуді қалыптастырады және дамытады.

67. Шабуылдың анық болуы және дыбыс сапасының жақсы болуы орындаушылық аппаратты дұрыс қоюдың нәтижесі болып табылады. Фагот диапазоны меңгерілгеннен кейін гаммаларды үйрену басталады.

68. Этюдтер мен жаттығулар білім алушының гаммамен жұмыс істеу кезіндегі алған білімдерін дамытады. Этюдтер техниканы дамыту, дыбыс пен музыкалық фразировканы дамыту үшін қолданылады.

69. Жеке үй тапсырмасы бірнеше рет жүргізіледі және педагогтің ұсынымдарына сәйкес құрылады. Бірінші кезекте түрлі техникалық тәсілдерді пайдаланып, ең күрделі музыкалық эпизодтар пысықталады. Педагог білім алушының ақыл-ой және дене мүмкіндіктеріне байланысты қандай да бір шығармаға жұмсалатын уақытты анықтайды.

70. Үй тапсырмаларының мазмұны:

- 1) дыбысты дамытуға арналған жаттығулар (тұрақты ноталар);
- 2) техниканы дамыту бойынша жұмыстар (гаммалар, жаттығулар, этюдтер);
- 3) көркемдік материалмен жұмыс (пьесалар немесе ірі нысанды шығармалар);
- 4) нотаны парақтан оқу.

71. Білім алушының өз бетінше жүргізетін сабақтарын белсендіру үшін сабақтың келесі формалары қолданылады:

- 1) өз орындауын талдау – білім алушы өзінің ойнауын бағалайды, жіберілген қателіктерін белгілейді;
- 2) білім алушының күнделігіне шығармамен жұмыс істеуге қатысты педагогтің маңызды ұсынымдарын жазу;
- 3) үй тапсырмаларын орындау туралы ауызша есеп беру – білім алушы қиындықтар туралы және оларды жою туралы айтады.

72. «Фагот» пәнінің «Сольфеджио», «Қазақ музыка әдебиеті», «Әлемдік музыка әдебиеті», «Ұжымдық музыка ойнау» пәндерімен пәнаралық байланысы білім алушының түрлі көркемдік түсініктерді тұтас түсінуге итермелейді.

73. Бағдарламаны іске асыруды оқыту пәнінің бейініне сәйкес келетін арнайы кәсіби (орта және жоғары) білімі бар педагогикалық кадрлар қамтамасыз етеді.

74. Бағдарламаны іске асыру шарттары:

- 1) фагот;
- 2) метроном;
- 3) тюнер;
- 4) пюпитр;
- 5) айна;

- 6) аудио және бейнематериалдар;
- 7) аудио және бейне аппаратуралар;
- 8) ноталық әдебиеттер, оқу жинақтары және құралдары болуы шарт.

75. Аспаптар ғимараттың белгілі деңгейдегі ауа ылғалдығы бар сөрелерде сақталады. Сабақтар кең, жақсы жарықтандырылған, жақсы желдетілетін, акустикасы жақсы ғимараттарда жүргізіледі.

76. Білім алушылармен жұмыс сынып педагогінің концертмейстермен біріккен жұмысын қарастырады, сондықтан кабинетте жақсы күйге келтірілген фортепианоның болуы шарт.

77. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептерінің материалдық-техникалық базасы санитарлық, өртке қарсы нормаларға, еңбекті қорғау нормаларына сәйкес болуы тиіс.

78. 1 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) жалпы қойылымның негіздері, орындаушылық тыныс, дыбыс шығару, 1-1,5 октава шеңберіндегі аппликатура, ырғағы бойынша таза, тембрі бойынша анық, қаттылығы бойынша әртүрлі аспаптың тұрақты дыбысталуы қалыптастырылады;

2) *detache*, *legato*, *staccato* негізгі штрихтары, дұрыс қойылымды қалыптастыру және тынысты дамыту үшін ұзақ ноталарға арналған жаттығулар меңгеріледі, екі белгіге дейінгі (қоса алғанда) мажор және минор гаммалары, фаготтың үлкен отавасындағы «до» дыбысынан бастап бірінші октавадағы «фа» дыбысына дейінгі регистр шеңберінде екі белгіні қоса алғанда үндестіліктегі арпеджио үшдыбыстылығы;

3) тынысты дұрыс қоюды және дамытуды қалыптастыру үшін білім алушы екі белгіге дейінгі ұзақ ноталарды жаттығуларды меңгереді; таңдау бойынша бір гамманы, нота бойынша 2 этюдті, 8-10 этюдті, ыңғайлы қалыптағы 20-25 жаттығу мен этюдті, негізгі штрихтар мен ритмикалық суреттердің әртүрлі комбинацияларын, 6-8 пьесаны, 2-4 ансамбльді меңгереді.

79. 1 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

«Фагот» пәні мазмұнының базалық негізін келесі тақырыптық бөлімдер құрайды.

- 1) Тынысты, денені, қолды қою.
 - 2) Дыбыс шығару.
 - 3) Шабуыл.
 - 4) Аспапта дыбысты шығару.
 - 5) Ноталық материалмен жұмыс.
 - 6) Ансамбльде ойнау.
 - 7) Диапазонды кеңейту. Гаммалар.
 - 8) Шығармашылық тапсырмалар.
- Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Музыкалық аспаптың тарихы. Фаготтың құрылысы және аспапты күту. Оркестрдегі, ансамбльдегі, жеке музыка ойнаудағы фаготтың рөлі.

2-тақырып. Тынысты қою. Орындаушылық тыныстың әдеттегі физикалық тыныстан ерекшелігі. Орындаушылық тыныстың түрлері. Диафрагма бұлшық еттерін дамыту. Тыныс алу жаттығулары.

3-тақырып. Орындаушының денесі мен қолын қою. Ойнау кезінде денені дұрыс қою. Қолды аспапқа қою.

4-тақырып. Амбушюр. Дыбыс шығарудағы амбушюрдің рөлі. Еріндерді қою. Амбушюрді дамытуға арналған жаттығулар.

5-тақырып. Тамақ. Дыбыс шығару кезіндегі кеңірдек пен дауыс желбезектерінің рөлі. «Жылы» ауаны ішке алу. Тамақ тұсындағы «есінеу» қалпы.

6-тақырып. Дыбыс шығару. Аспаптың ұшында дыбысты шығару. «Созылмалы дыбыстар» жаттығуы. Аспаптың ұшындағы әдемі дыбысты табу.

7-тақырып. Шабуыл. Шабуылдың түрлері. Тіл – дыбыс шабуылының негізгі құралы. Дұрыс шабуыл. Тілдің қалпы, буындар. Тілге арналған жаттығулар. Аспаптың ұшында шабуылмен дыбыс шығару. Аспапта дыбыс шығару.

8-тақырып. Аспапта ойнау кезіндегі қолдардың үйлесімділігі. Бірнеше процесті бір уақытта бақылау дағдысы: тыныс, амбушюр, саусақтар.

9-тақырып. Бірінші октаваның «соль» дыбысынан екінші октаваның «до» дыбысына дейін дыбыстарды шығару. Көрсетілген дыбыстарға арналған алғашқы жаттығулар. «Созылыңқы дыбыстар». Тілге арналған жаттығулар.

10-тақырып. Ноталық материалмен жұмыс. Белгілі бір, екі, үш және төрт дыбыстарда қарапайым ритмикалық суреттермен жаттығулар мен әндерді мысалға алып ноталық мәтінді оқу дағдыларын дамыту. Қарапайым әуендерді парақтан оқу.

11-тақырып. Музыкалық есте сақтау жадын дамыту. Материалды нотасыз, жатқа орындау.

12-тақырып. Ансамбльде ойнау дағдысын дамыту. Біртекті және әртүрлі аспаптар ансамблі.

13-тақырып. Фортепианоның сүйемелдеуімен ойнау. Концертмейстермен ойнау кезіндегі негізгі ережелер. Аспапты күйге келтіру. Жеке орындаушы мен сүйемелдеушінің міндеттерін бөлу. Шығарманы фортепианоның сүйемелдеуімен ойнау.

14-тақырып. Педагогпен ансамбльде ойнау. Ансамбльде ойнаудың ерекшеліктері. Аспапты ыңғайлау. Ансамбльдің партиясын білу және тыңдау.

15-тақырып. Диапазонды кеңейту. Гаммалар. Білім алушының бірінші октаваның «ре» дыбысынан екінші октаваның «ля» дыбысына дейінгі болжамды жұмыс диапазонының көлемдері.

16-тақырып. Гамма – музыкалық материалдың негізі. Музыкант үшін гамманың рөлі. Шығармаларды талдау. Музыкалық құрылым. Гамма – музыканттың жаттығу құралы.

17-тақырып. Гаммаларды орындау. Мажор гаммаларының құрылымы. Белгілі штрихтармен гамманы бір октавада орындау. Шығармашылық тапсырмалар. Өзін басқару дағдыларын дамыту.

18-тақырып. Detache, legato, staccato негізгі штрихтары.

19-тақырып. Минор және мажор гаммалары. Минор гаммаларымен танысу. Мажор гаммаларыны түрі.

20-тақырып. Мажор және минор гаммаларын кілттегі бір белгіге дейін жұмыс диапазоны шеңберінде орындау.

21-тақырып. Үлкен октаваның «до» дыбысынан бірінші октаваның «фа» дыбысына дейін фагот регистрі шеңберінде екі белгіні қоса алғандағы үндестіліктегі арпеджио үшдыбыстылығы.

22-тақырып. Әуендерді шығару. Естуі бойынша теру, сурет салу.

23-тақырып. Плюс және минус фонограммаларын дисктен тыңдап шығармаларды өз бетінше жаттау.

80. 1 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

1 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

- 1) аспаптың құрылысын, аппликатураны біледі;
- 2) ноталардың аталуын, штрихтардың аталуын біледі;
- 3) аспапты ұстай алады;
- 4) деташе, легатоны орындай алады;
- 5) концертмейстермен ойнау кезіндегі ережелерді біледі;
- 6) аспаты күйге келтіре алады;
- 7) ансамбльде ойнаудың ерекшеліктерін біледі.

81. 2 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) ерін аппаратында фаготтың таяқшасының әрекетін икемді басқаруға қажетті бет және ерін бұлшық еттерін қалыптастыру аяқталады;

2) орындаушылық тыныста шығару тірегі сезімі бекітіледі және орындаушылық тыныстың білім алушының ерін аппаратымен өзара әрекеттестігі дамытылады;

3) қимыл аппаратында білім алушы саусақтардың жылдамдығына қол жеткізуге тырысады, қимыл аппараты мен орындаушылық тыныстың өз бетінше әрекет ету дағдылары меңгеріледі, қойылған көркемдік міндеттерді орындауға қажетті деңгейде тіл техникасын дамытады, тіл мен орындаушылық тыныстың өз бетінше әрекет етуіне қол жеткізуге тырысады;

4) орындаушылық аппаратқа артық күш түсуден және әртүрлі қысылулардан босату бекітіледі, аспаптың дыбысталу сапасы дамытылады, статикада, сондай-ақ динамикада фагот дыбысының қаттылығын басқару диапазоны PP-ден FF-ке дейін кеңейтіледі, фаготтың барлық дыбыстық диапазоны бойынша негізгі және қосымша аппликатуралар меңгеріледі, музыкалық-есту түсініктері дамытылады;

5) барокко кезеңінің және музыкалық өнердің дамуының классикалық кезеңіндегі пьесалардың жанрлық ерекшеліктерін жеткізу білігін, музыкалық фразалардың көңіл-күйін, шығарманың бейнесін анықтау қалыптастырылады;

6) музыкалық-ритмикалық сезімді, тактідегі күшті және әлсіз уақытты, фразадағы, музыкалық сөйлемдегі уақытша қатынастарды сезу және жеткізу білігін дамыту, фортепианомен ансамбльде ойнау дағдылары жетілдіріледі, мәтіннің нақтылығына, мәнерлігіне және ырғақтық тазалығына ерекше көңіл бөлінеді;

7) білім алушы қосымша штрихтарды игереді, үш белгіге дейінгі (қоса алғанда) мажор жән минор гаммаларын, мелизмдерді (форшлаг, мелизм, мордент) меңгереді, аспаптың дыбысталу диапазонын екі жарым октаваға дейін кеңейтеді (бірінші октаваның «ля»), музыкалық ойлауын дамытады, шығармалардың бейнелерін сезуді және эмоциялық жеткізуді үйренеді;

8) әртүрлі регистрлерде дыбыс жүргізуді жақсарту үшін секвенциялық жаттығуларды, таңдауы бойынша бір гамманы, нота бойынша 2 этюдті, 20-25 жаттығуды, әртүрлі техниканың түрлеріне арналған этюдтерді, үш белгіге дейінгі гаммаларды, хроматикалық гаммаларды, 6-8 пьесаны, 2-4 ансамбльді меңгереді.

82. 2 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

«Фагот» пәні мазмұнының базалық негізін келесі тақырыптық бөлімдер құрайды.

1) Орындаушылық тыныспен және дыбыс жүргізумен жұмыс. Орындаушылық диапазон.

2) Штрихтар.

3) Динамикалық бояулар.

4) Гаммалармен жұмыс.

5) Ноталық материалмен, шығармамен жұмыс.

6) Ансамбльде ойнау.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Орындаушылық тыныспен және дыбыс шығарумен жұмыс. Орындаушылық диапазонды кеңейту. Тыныс шығарудың ұзақтығымен жұмыс. Тыныс шығаруды ұлғайту.

2-тақырып. Дыбыс жүргізумен және фразировкамен жұмыс. Баяу дыбыс жүргізу дағдысын жетілдіру, ырғақтың түзу шығуымен жұмыс.

3-тақырып. Жұмыс диапазонын кеңейту. Диапазонды бірінші октаваның «до» дыбысынан бастап үшінші октаваның «ре» дыбысына дейін кеңейту. Жоғарғы және төменгі регистрлерді орындаудың ерекшеліктері.

4-тақырып. Штрихтар. Практикада әртүрлі штрихтармен танысуды жалғастыру. Акцент қойылған және акцент қойылмаған штрихтар.

5-тақырып. «Staccato» штрихы. Фаготта орындаудың ерекшелігі. Стаккатоның түрлері (бір, қос, үш). Бір стаккатоны орындау бойынша жұмыс. Тіл мен диафрагма бұлшық еттерімен жұмыс.

6-тақырып. «Marcato» штрихы. Штрихты қолдану. Фаготта орындау техникасы.

7-тақырып. Қосымша штрихтар portamento, non legato, marcato.

8-тақырып. Әртүрлі штрихтармен (жаттығу және этюд) үш белгіге дейінгі үндестіліктегі (табиғи және гармониялық әуендер) мажор және минор гаммалары.

9-тақырып. Мелизмдер: форшлаг, трель, мордент.

10-тақырып. Динамикалық бояулар – музыкадағы мәнерлеу құралы. Бояулардың әртүрлілігі. Фаготтағы динамикалық бояулардың белгілерімен және оларды орындаумен танысу.

11-тақырып. Фаготта әртүрлі регистрлерде орындау техникасы.

12-тақырып. «Пиано». Орындаудың қиындықтары. Тембрмен жұмыс.

13-тақырып. «Меццо форте және меццо пиано». Осы динамикалық бояулармен шығарманы аспапта орындау. Дыбыстық сызықтың түзулігімен жұмыс.

14-тақырып. «Крещендо және диминуэндо». Осы динамикалық бояуларды ойнау кезіндегі тынысты шығару күшін бөлу. Дыбысты біртіндеп күшейтуге және өшіруге арналған бір нотада орындалатын жаттығулар.

15-тақырып. Гаммалармен, әртүрлі штрихтармен және динамикалық бояулармен жұмыс. Әртүрлі белгілі штрихтар мен динамикалық бояулардың үйлесіміндегі бір гаммамен жұмыс.

16-тақырып. Ноталық материалмен жұмыс. Ритмикалық суреттердің әртүрлі түрлері. Үзік-үзік ритм, «ұсақ ұзақтылықтар», синкопалар.

17-тақырып. Этюдтерді орындау. Этюд –қандай да бір техниканың түрін жаттықтыруға арналған музыкалық шығарма. Шығармамен жұмыс.

18-тақырып. Музыкалық жанрдың ерекшеліктері. Музыкалық жанр түсінігі. Ән, би, марш жанры.

19-тақырып. Музыкалық шығарманың қарқынын және мінезін белгілеу. Қарқындардың негізгі белгілері. Жылдам, орташа және баяу қарқындар. Шет тіліндегі музыкалық терминдер.

20-тақырып. Кантиленді сипаттағы шығармалармен жұмыс. Штрихтардың, дыбыс жүргізудің ерекшеліктері. Шығарманың бейнесімен жұмыс.

21-тақырып. Би сипатындағы шығармалармен жұмыс. Штрихтарды, дыбыс жүргізудің ерекшеліктерімен жұмыстың ерекшелігі. Шығарманың мазмұнын ашу.

22-тақырып. Әртүрлі сипаттағы шығармаларды парақтан оқу. Шығармалармен танысудың ережелері: аталуы, композиторы, жанры, қарқыны, өлшемі, штрихтар. Шығарманы алғашқы талдау.

23-тақырып. Шығармаларды жатқа жаттау. Ансамбльде ойнау дағдыларын жетілдіру.

24-тақырып. Басқа білім алушылармен ансамбльде ойнау. Дуэт (фагот, гобой). Трио. Партияларды жаттау. Бірге музыка ойнау. Гармоникалық есту қабілетін дамыту.

25-тақырып. Көпшілік алдында өнер көрсету. Концерттік көрсетілімге психологиялық дайындық. Концерт алдындағы қобалжумен күрес. Концерттің алдында жүргізілетін сабақтарды құру, алдын ала ойнату. Сахнада өзін ұстау, шығу және кету ережелері, сахналық бейне, концертмейстермен және көрермендермен байланыс орнату.

83. 2 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

2 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) жоғарғы және төменгі регистрлерді орындаудың ерекшеліктерін біледі;

2) акцент қойылған және акцент қойылмаған штрихтарды біледі;

3) фаготта «staccato», portamento, non legato, marcato штрихтарын орындаудың ерекшеліктерін біледі;

4) мажорлы және минорлы гаммаларды үш белгіге дейінгі үндестіліктерде орындауды біледі;

5) мелизмдерді біледі: форшлаг, трели, мордент;

6) фаготта «меццо форте және меццо пиано» орындауды біледі;

7) шығарманы талдау дағдыларын біледі;

8) фаготта би сипатындағы шығармаларды орындауды біледі;

9) ансамбльде басқа білім алушылармен ойнауды біледі;

10) көпшілік алдында өнер көрсету дағдысына ие болады.

84. 3 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) ерін аппаратында аспаптың дыбысталуын басқарудағы икемділік, саусақ техникасы дамиды;

2) тыныс алу аппаратында дыбыс шығару мен дыбыс жүргізудің негізі ретінде дыбыс тірегі сезімі бекітіледі;

3) орындаушылық тыныстың, қимыл аппаратының және тілдің жеке қызмет ету сезімі машықталады, динамикалық градациялар, *fr*, *sf* тәсілдерін орындау, дыбысты филировка жасау білігі меңгеріледі;

4) аспаптың барлық дыбыстық диапазоны бойынша тембрі біртекті фаготтың дыбыс шығару сапасы дамытылады, орындаушылық тынысты шығару мен тілдің өзара байланысын құру білігі, дыбыс шабуылын музыкалық-көркемдік міндеттерге байланысты дыбысталудың тембрлік бояуды басқару құралы ретінде қолдану білігі қалыптасады;

4) музыкалық-есту түсініктері, музыкалық өнердегі романтикалық бағытының стильдік, бейнелі ерекшеліктерін жеткізу, метроритмикалық заңдылықтарды күшті және әлсіз уақыт кезеңін мағыналық құрылымға ауыстыру және ойнау кезінде әсершілдік пен орындаушылық техниканың үйлесімді біртұтастығына қол жеткізу білігі дамиды;

5) музыкалық ойлауда вариациялық форманы, үш бөлікті жеңіл және күрделі форманы, рондо формасын сезіну және музыкалық бейнеге ауыстыру білігі дамиды, фортепиано және аспаптармен ансамбльде ойнау дағдысы жетілдіріледі;

6) білім алушы нотаны парақтан оқу дағдысын, жеңіл пьесаларды өз бетінше талдауды, ансамбльдік, оркестрлік партияларды, секвенциялық, октавалық жаттығуларды, үшдыбысты арпеджионы, төрт белгіге дейінгі (қоса алғанда) мажор және минор гаммаларын, оның ішінде доминантсептаккордтарды және олардың айналымдарын, таңдауы бойынша бір гамманы, нота бойынша 2 этюдті, бес белгіге дейінгі гаммаларды, 20-25 жаттығуды, этюдтерді, 6-8 пьесаны, 2 ірі нысанды шығарманы, 2-3 ансамбльді меңгереді.

85. 3 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

«Фагот» пәні мазмұнының базалық негізін келесі тақырыптық бөлімдер құрайды.

1) Диапазонды кеңейту. Регистрлермен жұмыс.

2) Техниканы дамыту. Гаммалар.

3) Мелизмдер.

4) Музыкалық мәнерліктің құралдары.

5) Шығармамен жұмыс.

6) Ансамбльде ойнау.

7) Өз бетінше жұмыс. Концерттік қойылым.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Диапазонды кеңейту. Регистрлермен жұмыс. Бірінші октаваның «до» дыбысынан бастап үшінші октаваның «ля» дыбысына

дейін жұмыс диапазонын кеңейту. Жоғарғы регистрдегі ноталардың аппликатурасы. Қосымша аппликатура.

2-тақырып. Жоғарғы регистрмен жұмыс. Амбушюрдің қалпы, тыныс, динамикалық бояулар, жоғарғы регистрдегі «пиано». Орындаудың техникалық қиындықтары.

3-тақырып. Төменгі регистрлер. Төменгі регистрде дыбысталудың анықтылығын дамыту, төменгі регистрге арналған жаттығулар.

4-тақырып. Техниканы дамыту. Гаммалар. Техниканы дамытуға арналған жаттығулар. Саусақтардың оңтайлы жұмысы. Қарқындарды біртіндеп жылдамдату. Ритмикалық суреттерді ұсақ ұзақтықтармен орындау.

5-тақырып. Кілттегі екі белгіге дейінгі гаммалар. Әртүрлі қарқында әртүрлі штрихтар мен динамикалық реңктердің үйлесімдерімен екі белгіге дейінгі кілттегі мажор және минор гаммаларын жаттау және орындау. Арпеджио.

6-тақырып. Мелизмдер. Музыкадағы мелизм түсініктері. Әртүрлі безендірулерді оқу және орындау: форшлаг, трели, мордент.

7-тақырып. Музыкалық мәнерлеудің құралы. Жаңа штрихтармен танысу. «Тенуто», «портато», «мартеле», «тенутно және байланыстыратын «стаккато» штрихтарын орындау.

8-тақырып. Күрделі динамикалық реңктер. Күрделі техникалық реңктерді орындау техникасы (пианиссимо, фортиссимо, сфорцандо).

9-тақырып. Шығармамен жұмыс. Әртүрлі кезендердің шығармаларды орындаудың стильдік ерекшеліктері. Барокко, классицизма, романтизм музыкасымен танысуды жалғастыру. Заманауи музыка. Әр стильді орындаудың ерекше қасиеттері. Дыбыс, динамика, штрихтар.

10-тақырып. Барокко кезеңінің музыкасы. Барокко стилінің түпнұсқалық шығармаларымен танысу. Барокко музыкасының жанрлық әртүрлілігі. Фаготта барокко музыкасын орындаудың ерекшеліктері.

11-тақырып. Ірі нысанды шығарма. Ірі нысанды шығармалармен танысу: соната (сонатина), сюита, вариациялар.

12-тақырып. Өз бетінше жүргізілетін жұмыс. Үй тапсырмаларын орындау кезіндегі өзін бақылау әдістері. Есту, көру, ішкі бақылауды дамыту. Метромомен, тюнермен жұмыс. Аудио және бейнежазба.

13-тақырып. Минустық фонограммамен жұмыс. Партияларды жаттау, аккомпонементті тыңдау. Шығарманы орындау.

14-тақырып. Өз бетінше жүргізілетін шығармашылық жұмыс. Есту қабілеті бойынша теру, қарапайым музыкалық құрылымдарды шығару.

15-тақырып. Ансамбльде ойнау. Ансамбльде музыка ойнаудың қалыптасқан формасы ретінде кuartетпен танысу. Ішекті кuartет. Ағаш үрлемелі аспаптардың кuartеті. Біртекті аспаптар кuartеті. Біртекті аспаптардың кuartетінің мүмкіндіктері.

16-тақырып. Кuartет (фагот, гобой). Фоготшылар, гобойшылардың кuartетіне арналған репертуардың түрлілігі. Партияларды бөлу. Кuartетте ойнаудың ерекшеліктері.

17-тақырып. Концертте өнер көрсету. Тақырыптық концерттер. Концерттің тақырыптарын іріктеу. Сценарий әзірлеу. Репетуарды іріктеу.

86. 3 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

3 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) *fp*, *sf* тәсілдерін орындауды, дыбысты филировка жасауды біледі;

2) дыбыс шабуылын музыкалық-көркемдік міндеттерге байланысты дыбысталудың тембрлік бояуын басқару құралы ретінде қолдануды біледі;

3) әртүрлі қарқында әртүрлі штрихтар мен динамикалық реңктердің үйлесімдерімен екі белгіге дейінгі кілттегі мажор және минор гаммаларын орындауды біледі;

4) әртүрлі безендірулерді орындауды біледі: форшлаг, трель, мордент;

5) «тенуто», «портато», «мартеле», «тенутолық және созылмалы стаккато» штрихтарын орындауды біледі;

6) күрделі динамикалық бояуларды пианиссимо, фортиссимо, сфорцандо орындау техникасын біледі;

7) әртүрлі кезеңдердің шығармаларын орындаудың стильдік ерекшеліктерін біледі;

8) барокко, классицизм, романтизм музыкасы және заманауи музыка стилін орындаудың ерекше қасиеттерін біледі;

9) барокко стиліндегі шығармаларды орындаудың ерекшелігін біледі;

10) ірі нысанды шығармаларды (соната (сонатина), сюита, вариация) болады;

11) есту қабілеті арқылы іріктеуді, қарапайым музыкалық құрылымдарды шығаруды біледі;

12) ансамбльде ойнау дағдыларын біледі.

87. 4 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) гаммаларды терциялармен, әртүрлі штрихтерде квартастармен ойнауды қоса отырып, фаготта орындаушылықтың технологиялық базасын жетілдіру, нотаны парақтан оқу, өз бетінше пьесаларды және оркестрлік партияларды талдау дағдысын дамыту жалғастырылады;

2) музыкалық шығарманың көркемдік талаптарына сәйкес келетін орындаушылық техниканы жетілдіру жалғастырылады, мәнерліктің агогикалық тәсілдері меңгеріледі, шығармашылық және физикалық төзімділік, төрт-алты музыкалық шығарманы үзіліссіз орындау қабілеті машықтандырылады;

3) орындаушының эмоционалды мәдениеті қалыптасады, шығарманың эмоцияналды-көркемдік бейнесін құру, шығарманың құрылымын музыкалық бейнемен байланыстыру білігі дамытылады;

4) білім алушы бес белгіге (қоса алғанда) дейінгі мажор және минор гаммаларын, оның ішінде доминантсептаккордтарды, кішірейтілген кіріспе септаккордтарды және олардың айналымдарын, сынық гаммаларын, кварталарды, квинталарды, сексталарды, септималарды, оларды «стаккато», «легато» ойнауды, хроматикалық гаммаларды, стилі, музыкалық бағыты жағынан әртүрлі 10 концерттік этюдті, пьесаны, ірі нысанды шығармаларды, гаммаларды, 20-25 жаттығуды, этюдтерді, тенор кілтіндегі 4-5 этюдті, 2-3 ірі нысанды шығармаларды, 2-3 ансамбльді меңгереді.

88. 4 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

«Фагот» пәні мазмұнының базалық негізін келесі тақырыптық бөлімдер құрайды.

1) Аспапты меңгеру дағдысын бекіту.

2) Қосарланған стаккато.

3) Гаммалар, жаттығулар, этюдтер.

4) Вибрато.

5) Ноталық материалмен жұмыс.

6) Ансамбльде ойнау.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Тыныс. дыбыс. Тембр. Орындаушылық тынысты сауатты және оңтайлы қолдану. Барлық регистрлерде дыбысты басқару. Орындалатын музыканың сипатына байланысты әртүрлі дыбыстық тембрлерді қолдану.

2-тақырып. Орындаушылық техника. Аспаптың техникалық мүмкіндіктері. Саусақтардың жүйріктілігі. Техникалық жаттығулар.

3-тақырып. Қосарланған стаккато. Штрихты орындау техникасы. Әртүрлі қарқында жаттығу: баяудан жылдамға дейін.

4-тақырып. Гаммалар, жаттығулар, этюдтер. Кілттегі бес белгіге дейінгі мажор және минор гаммаларымен танысу. Гаммаларды жылдам қарқында әртүрлі штрихтармен орындау. «Қосарланған стаккато» штрихын орындау. Арпеджио. Доминантсептаккордтар және кішірейтілген кіріспе септаккордтар және олардың айналымдары.

5-тақырып. Гаммалар. Сынық терциялар.

6-тақырып. Кварталар, квинталар.

7-тақырып. Сексталар, септималар.

8-тақырып. «Стаккато» және «легато» штрихтары.

9-тақырып. Хроматикалық гаммалар.

10-тақырып. Этюдтерді тенорлық кілтте жаттау.

11-тақырып. Жаттығулар мен этюдтер. Әртүрлі техниканың түрлеріне арналған жаттығулар мен этюдтерді орындау.

12-тақырып. Вибрато. Вибрато түсінігі – музыкалы аспапта ойнаудың ерекше тәсілі. Фаготта вибрато ойнау. Вибратоны қолдану.

13-тақырып. Вибратоны дамытуға арналған жаттығулар. Вибратоның түрлері. Тыныс алу жаттығулары. Диафрагма бұлшық еттеріне арналған жаттығулар. Вибратоның жылдамдығы.

14-тақырып. Ноталық материалмен жұмыс. Мәтінмен өз бетінше жұмыс. Музыкалық шығарманы талдау. Шығарманың сипатына және фразировкаға байланысты штрихтарды, динамикалық бояуларды және тынысты бөлу.

15-тақырып. Бағдарлама шығармаларын нота бойынша және жатқа орындау. Ансамбльде ойнау.

16-тақырып. Ансамбльдің әртүрлі құрамында ойнау дағдыларын бекіту.

17-тақырып. Техникалық сынаққа арналған шығармалар тізбесін таңдау. Шығарманы таңдау және жаттау.

18-тақырып. Аралық тыңдалым.

89. 4 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

4 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) орындаушылық тынысты сауатты және оңтайлы қолдануды біледі;

2) орындалатын музыканың сипатына байланысты әртүрлі дыбыстық тембрлерді қолдануды біледі;

3) әртүрлі штрихтармен жылдам қарқында гаммаларды орындау техникасын біледі;

4) әртүрлі штрихтармен жылдам қарқында гаммаларды орындайды;

5) гаммаларды ойнай алады (сынық терциялар, квартастар, квинталар, секстастар, септималар);

6) «вибрато» ойнау тәсілін біледі;

7) шығарманың сипатына және фразировкаға байланысты штрихтарды, динамикалық бояуларды, тынысты бөлуді біледі;

8) әртүрлі ансамбль құрамында ойнау дағдыларын біледі;

9) минорлы гаммаларды бес белгіге дейін кілтте ойнауды біледі;

10) ноталық материалмен жұмыс істеуді біледі;

11) музыкалық шығарманы талдау дағдыларын біледі;

12) ансамбльдің әртүрлі құрамында ойнау дағдыларына ие болады.

90. 5 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) техникалық, әртістік және көркемдік дағдыларды дамыту жалғастырылады, музыкалық фразировканың ерекшеліктеріне, стильдер мен формаларды талдауға үлкен назар аударылады;

2) білім алушы гаммаларды орындауды жетілдіреді, үшдыбысты арпеджионы, доминантсептаккордтарды, әртүрлі штрихты, ритмикалық суретті кіші септаккордтарды, 18-20 этюдті, 1-2 ірі нысанды шығармаларды, 6-8 шағын нысанды шығармаларды, 4-6 ансамбльді меңгереді.

91. 5 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

«Фагот» пәні мазмұнының базалық негізін келесі тақырыптық бөлімдер құрайды.

1) Аспапты меңгеру дағдысын бекіту.

2) Гаммалар, жаттығулар, этюдтер.

3) Шығармамен жұмыс.

4) Концерттік-байқаулық бағдарламаларға дайындалу.

5) Қорытынды аттестаттаудың шығармаларын жаттау.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Техникалық, әртістік және көркемдік дағдыларды дамыту.

2-тақырып. Гаммаларды орындау.

3-тақырып. Үшдыбысты арпеджио, доминантсептаккордтар және әртүрлі штрихтық, ритмикалық нұсқалардағы кішірейтілген септаккордтар.

4-тақырып. Этюдтерді жаттау.

5-тақырып. Ірі нысанды шығарма.

6-тақырып. Шағын нысанды шығарма, ансамбльдер.

7-тақырып. Мәнерліктің музыкалық-орындаушылық құралдары. Орындалатын шығармаларды талдау. Орындаушылық техниканың түрлері, көркемдік жағынан тиімді техникалық тәсілдерді қолдану. Парақтан этюдтерді, пьесаларды, ансамбльдерді орындау.

8-тақырып. Концерттік репертуар. Сахна мәдениетін дамыту.

9-тақырып. Концерттік-байқаулық қойылымдарды дайындау.

10-тақырып. Қорытынды емтиханға арналған шығармалар тізбесін таңдау. Қорытынды аттестаттау шығармасын таңдау және оны жаттау. Аралық тыңдалымдар.

92. 5 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

5 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) ноталық сауатты біледі;

2) ойын аппаратын дұрыс қояды біледі;

3) әртүрлі музыкалық-көркемдік мазмұндағы, әртүрлі стильдегі және жанрдағы шығармаларды мәнерлі орындауды;

4) шығармашылық қызметке қажетті техникалық білімді, білікті және дағдыларды біледі;

5) тасымалдауды, есту бойынша теруді, гармоникалық және әуендік мазмұндағы қарапайым вариацияларды орындауды біледі;

6) фаготта орындауға арналған репертуарлы тізбені біледі;

7) сахнада өнер көрсету тәжірибесіне ие болады.

93. Бағдарламаны игеруден күтілетін нәтижелер.

Түлек:

1) музыкалық терминдерді;

2) музыкалық стильдер мен жанрларды;

3) музыкалық шығарманы жеке және ансамбльде сауатты орындауға мүмкіндік беретін фаготта ойнау тәсілін;

4) әртүрлі отандық және шетел композиторларының ансамбльге арналған репертуарды;

5) әртүрлі жанрдағы және стильдегі музыкалық шығармаларды;

6) орындаушылық қиындықтармен жұмыс істеу тәсілдерін біледі.

Түлек:

1) Бағдарлама талаптарына сәйкес әртүрлі жанрдағы және формадағы шығармаларды аспапта орындауды;

2) көркемдік бейнені құру үшін мәнерлік құралдарын қолдануды;

3) парақтан жеңіл музыкалық шығармаларды оқуды;

4) музыкалық шығармаларды алғашқы талдауды өз бетінше және сауатты жүргізуді;

5) жеке өнер көрсетуге және ансамбльде өнер көрсетуге дайындалуды;

6) орындалатын шығармаларды талдауды біледі.

Түлекте:

1) музыкалық шығармаларды орындау (жеке орындау, ансамбльде орындау);

2) көпшілік алдында өнер көрсету;

3) музыкалық материалмен өз бетінше жұмыс істеу, мәтінді парақтан оқу дағдылары қалыптасқан.

3-тарау. Оқыту нәтижелерін бағалау өлшемдері

94. Үлгерімді бақылаудың мақсаты білім алушының Бағдарламаны игерудегі нәтижелілігін анықтау болып табылады.

Білім алушылардың бағдарламаны игеруін бақылау академиялық концерт, техникалық сынақ, бақылау жұмысы түрінде, қорытынды аттестаттау – емтихан түрінде іске асырылады.

95. Аттестаттау формасы және білім алушылардың көрсетілімдеріне қойылатын бақылау-бағдарламалық талаптар:

1) 1 сынып – бірінші тоқсанда: бақылау жұмысы (бір этюд, бір пьеса), екінші, үшінші тоқсандарда: академиялық концерт (әртүрлі сипаттағы екі пьеса), төртінші тоқсанда: техникалық сынақ (гаммалар, арпеджио үшдыбыстылығы, бір этюд және әртүрлі сипаттағы екі пьеса);

2) 2 сынып – бірінші, екінші, үшінші тоқсандарда: академиялық концерт (әртүрлі сипаттағы екі пьеса), төртінші тоқсанда: техникалық сынақ (үш белгіге дейінгі мажор және минор гаммалары, үшдыбыстылық, staccato (detache), legato штрихтарындағы мажор және минор гаммалары, үшдыбыстылық, штрихтардағы үшдыбыстылықтың айналымдары, екі этюд, екі түрлі сипаттағы пьеса, олардың бірі жылдам қарқында жазылған);

3) 3 сынып – бірінші, екінші, үшінші тоқсандарда: академиялық концерт (әртүрлі сипаттағы екі пьеса), төртінші тоқсанда: техникалық сынақ (legato, detache, staccato штрихтарымен бес белгіге дейінгі мажор және минор гаммалары, әртүрлі сипаттағы этюд);

4) 4 сынып – бірінші, екінші, үшінші тоқсандарда: академиялық концерт (әртүрлі сипаттағы екі пьеса), төртінші тоқсанда: техникалық сынақ (терциялармен, detache (staccato) және legato штрихтарымен жылдам қарқындағы жеті белгіге дейінгі гаммалар, екі этюд, ірі нысанды шығарма, түрлі сипаттағы екі пьеса);

5) 5 сынып – бірінші, екінші, үшінші тоқсандарда: академиялық концерт (әртүрлі сипаттағы екі пьеса), төртінші тоқсанда: бітіру емтиханы (үшдыбыстылықтармен және қалыпты қарқындағы екі белгіге дейінгі staccato және legato штрихтарындағы үшдыбыстылық айналымдарының мажор және параллель минор гаммалары, әртүрлі техниканың түріне арналған екі этюд, әртүрлі сипаттағы екі пьеса, Қазақстан композиторының шығармасын орындау міндетті болып табылады).

96. Музыкалық білім беруде оқыту нәтижелерін бақылау өлшемшарттары пән бойынша ағымдық үлгерім нәтижелерінен және концерттік көрсетілімдерден алған бағаларынан тұрады.

Білім алушының жұмысын бағалау кезінде келесі бағалау өлшемшарттары ескеріледі:

1) денені, саусақ аппаратын, аяқты, амбушюрді қою, орындаушылық тынысты, саусақ аппаратын меңгеруі, саусақтарды көтерудің амплитудасы және үйлесімділігі; моторлығы;

2) музыкалық дыбысты меңгеруі (шабуыл және дыбысты тоқтату, артикуляция (тілдің жұмысы), тембрдің мәнерлігі, дыбыстың созылмалылығы (тыныс шығарудың дамуы), бір нюанстағы дыбыстың созылуы, дыбыстың динамикадағы созылуы (крещендо, диминуэндо), дыбыстың интонациялық тазалығы, нюансировкалар, негізгі штрихтар);

3) музыкалық қабілеттерінің, физикалық төзімділігінің, музыканы

есту сақтауының (музыкалық шығарманы тоқтамай және қатесіз орындау) даму деңгейі, музыкалық шығарманың көркемдік бейнесін жеткізуі, шығарманың бірыңғай қарқынын ұстап тұру білігі (егер қарқындық ауытқулар болмаса), музыкалық шығармаларды қарқындық ауытқулармен сезіну және орындау, ритмикалық комбинациялардың қалыптылығы («ритмикалық сурет»);

4) орындалатын шығармалардың стилін, көркемдік бейнесін түсіну;

5) композитордың қойған міндеттерін нақты орындау (қарқын, ритм, штрихтар, динамика, фразировка, артикуляция);

6) концерттік орындауы, әртістігі, орындауға деген қызығушылығы, сенімді жеткізуі, өнер көрсетуінің ашықтығы және түсініктілігі.

97. Бағалау өлшемшарттары:

1) «5» бағасы «өте жақсы» – шығармаларды әртістік, техникалық жағынан сапалы, ойластырып және тыңдап орындауы, шығарманы жеткізуде стильдік мәдениет және аспапты меңгеру мәдениеті байқалады, композитордың көркемдік түпкі ойын анық түсіну, шығармаларды сауатты, сенімді, мәнерлі және эмоциямен орындауы;

2) «4» бағасы «жақсы» – шығармаларды техникасында, дыбысында, ырғағында сәл қателіктер жіберіп, сенімді, түсініп, жеткілікті деңгейде сапалы орындауы, орындауындағы мәнерліктің және эмоциялықтың жетіспеушілігі;

3) «3» «қанағаттанарлық» бағасы – сыныптың Бағдарлама талаптарына сәйкес шығарманы орындау кезінде орындаушылық бастамасын көтермей, сапасыз орындауы;

4) «2» «қанағаттанарлық емес» бағасы – шығарма техникалық және көркемдік деңгейі жағынан өте төмен деңгейде орналасқан, ноталық мәтінді жатқа білмеуі, аспапта ойнау дағдыларының төмен меңгеруі;

5) «Сынақ» (баға қойылмайды) – орындауы оқытудың аталған кезеңінің тиісті деңгейіне сәйкес.

Образовательная программа по предмету «Фагот» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств

Глава 1. Общие положения

1. Образовательная программа по предмету «Фагот» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств (далее - Программа) определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, результаты и содержание обучения, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, критерии оценки результатов обучения предмету «Фагот».

2. В настоящей Программе используются следующие понятия:

1) амбушюр – способ сложения губ музыканта при игре на некоторых духовых инструментах с определенным устройством мундштука;

2) арпеджио – способ исполнения аккордов на фортепиано, некоторых клавишных и струнных инструментах, при котором звуки аккорда следуют один за другим;

3) артикуляция – способ исполнения последовательного ряда звуков при игре на музыкальном инструменте или при пении вокальных партий;

4) барокко – один из главенствующих стилей в европейской архитектуре и искусстве конца шестнадцатого- середины восемнадцатого веков;

5) диапазон – расстояние от самого низкого до самого высокого тона в человеческом голосе или в каком-нибудь музыкальном инструменте;

6) доминант септаккорд – аккорд, состоящий из четырёх звуков, которые расположены или могут быть расположены по терциям, строится от пятой ступени (доминанты) мажора и гармонического минора;

7) легато – приём игры на музыкальном инструменте, связанное исполнение звуков, при котором имеет место плавный переход одного звука в другой, пауза между звуками отсутствует;

8) мартле – один из основных штрихов при игре на смычковых музыкальных инструментах;

9) портато – вид артикуляции;

10) стаккато – музыкальный штрих, предписывающий исполнять звуки отрывисто, отделяя один от другого паузами; стаккато — один из основных способов извлечения звука (артикуляции),

противопоставляемый легато;

11) тембр – окраска звука; одна из специфических характеристик музыкального звука;

12) штрих – способ (приём и метод) исполнения нот, группы нот, образующих звук.

3. Цель Программы: создание условий для развития музыкально-творческих способностей обучающегося на основе приобретенных им знаний, умений и навыков игры на фаготе.

4. Задачи Программы:

Обучающие:

1) освоение постановки губного аппарата и исполнительского дыхания;

2) приобретение знаний, умений и навыков игры на фаготе;

3) освоение и исполнение на фаготе произведений различных жанров и форм в соответствии с Программными требованиями;

4) освоение музыкальных терминов, их значений;

5) приобретение умений и навыков сольного, ансамблевого исполнительства.

Развивающие:

1) развитие музыкального слуха, чувства метроритма, музыкальной памяти, музыкального мышления, творческого воображения, артистических способностей;

2) формирование образного мышления, эмоционального восприятия музыки, позитивной мотивации обучающегося к творческой деятельности;

3) расширение музыкального кругозора, развитие индивидуальных способностей обучающегося.

Воспитательные:

1) воспитание и развитие личностных качеств, позволяющих уважать и принимать духовные и культурные ценности разных народов;

2) формирование умения самостоятельно воспринимать и оценивать культурные ценности;

3) воспитание обучающегося в творческой атмосфере, обстановке доброжелательности, эмоционально-нравственной отзывчивости, профессиональной требовательности;

4) формирование у детей комплекса знаний, умений и навыков, позволяющих в дальнейшем осваивать профессиональные образовательные программы в области музыкального искусства.

5. Срок обучения детей игре на фаготе – пять лет. Количество часов и продолжительность урока в неделю определяется типовым учебным планом.

Для обучающихся, не закончивших основное, общее среднее образование, но планирующих поступление в организации, реализующие образовательные программы технического и профессионального образования в области музыкального искусства, срок обучения увеличивается на один-два года по заявлению родителей или заменяющих их лиц.

6. Программа предназначена для обучения детей, желающих освоить технику игры на фаготе, научиться исполнять обработки русских, казахских народных мелодий, музыки народов мира и переложения классических произведений.

7. Цель учебного предмета реализуется через систему ключевых задач личностного, познавательного, коммуникативного и социального развития. Содержание обучения реализуется во взаимосвязи со способами действий, формами общения с музыкальным творчеством, которые формируются в учебном процессе.

8. Особенностью Программы является ее общеразвивающая направленность на приобретение детьми знаний, умений и навыков игры на фаготе, опыта творческой деятельности, приемов сольного и ансамблевого исполнительства.

9. Предмет ориентирован на традиционное обучение, индивидуально-дифференцированный подход к каждому обучающемуся, развитие художественно-образного мышления, овладение детьми духовными и культурными ценностями, выявление одаренных детей в области музыкального искусства.

10. Педагог создает условия для реализации индивидуального подхода к каждому обучающемуся за счет гибкости в постановке учебных задач, возможности формирования стратегии обучения каждого ребенка.

11. Основные принципы достижения цели Программы:

- 1) постепенность в развитии природных способностей детей;
- 2) строгая последовательность в овладении музыкальной лексикой и техническими приемами;
- 3) систематичность и регулярность занятий;
- 4) целенаправленность учебного процесса.

12. Программа создает условия для овладения приёмами игры на фаготе в объёме, необходимом для дальнейшей практической деятельности будущего музыканта.

13. Программа направлена на творческое, эстетическое, духовно-нравственное развитие обучающегося и создает условия для приобретения опыта исполнительской сольной, ансамблевой, оркестровой практики, навыков самостоятельной работы по изучению и постижению музыкального искусства.

14. Программа рассчитана на детей различной степени музыкальной одарённости, подготовки и общего развития. Педагог создает условия для реализации индивидуального подхода к каждому обучающемуся за счет гибкости в постановке учебных задач, возможности формирования стратегии обучения каждого ребенка. Особое внимание педагог обращает на доступность, постепенность и последовательность в освоении музыкальных знаний, пробуждение у детей интереса к музыке.

15. Программа ориентирована на выработку у обучающегося личностных качеств, способствующих:

1) освоению знаний, умений и навыков игры на фаготе, творчески исполнять музыкальные произведения в соответствии с необходимым уровнем музыкальной грамотности;

2) приобретению опыта творческой деятельности;

3) овладению духовными и культурными ценностями народов мира;

4) получению музыкального образования и приобщению к музыкальной культуре;

5) формированию комплекса знаний, умений и навыков, позволяющих в дальнейшем осваивать профессиональные образовательные программы в области музыкального искусства.

16. Психолого-педагогическое сопровождение направлено на следующее:

1) создание условий для личностного, интеллектуального и социального развития, профессионального самоопределения обучающегося, соответствующих его индивидуальности, развитию творческих способностей, с учетом интеллектуально-личностных возможностей;

2) создание у обучающегося позитивной мотивации к обучению;

3) оказание помощи личности в ее самопознании, формировании адекватной самооценки и адаптации в реальных жизненных условиях, преодолении кризисных ситуаций и достижении эмоциональной устойчивости, способствующих личностному росту и саморазвитию обучающегося;

4) оказание психологической помощи и поддержки обучающегося в соответствии с целями и задачами Программы.

17. Привитие обучающемуся необходимых исполнительских навыков и умений осуществляется в процессе работы над различными по содержанию, характеру и стилю художественными произведениями, музыкальное воспитание и развитие основывается на изучении народной музыки, творчества казахстанских, русских и зарубежных композиторов.

18. Основная практическая задача коллективного музицирования – формирование специальных ансамблевых навыков игры, которые предполагают умение слушать звучание ансамбля, ощутить единый ритмический пульс, играть согласованно и художественно в изменчиво гибком ритме, совместно исполнять, взаимодействовать с участниками ансамбля.

19. Программа учитывает возрастные и индивидуальные особенности обучающегося, ориентирована на развитие функциональной грамотности школьников и достижение ключевых компетенций (освоенных специфических знаний, умений, навыков в рамках учебного предмета).

20. Методологическая основа Программы:

- 1) концепция целостного подхода к формированию личности;
- 2) теория возрастного, личностно-деятельностного, индивидуально-дифференцированного и проблемно-исследовательского подходов в обучении;
- 3) общедидактические постулаты современной педагогики, детерминированные ими подходы к содержанию, формам и методам образовательного процесса;
- 4) разработка проблемы развития творческих и исполнительских способностей обучающегося в контексте развивающего обучения;
- 5) теоретические и методические установки видных педагогов и музыковедов.

21. Педагогические принципы отбора содержания учебного материала:

- 1) принцип природосообразности и доступности учитывает возрастные особенности обучающегося, позволяя отобрать доступный для слушания, изучения, исполнения учебный материал, который способствует музыкальному и духовно-нравственному развитию обучающегося;
- 2) принцип преемственности означает связь между всеми классами обучения на уровне содержания и музыкально-исполнительской деятельности обучающегося;
- 3) принцип индивидуализации обучения является главным способом практического освоения исполнительских навыков игры на инструменте;
- 4) принцип творчества раскрывает способности и склонности обучающихся, способствует созданию ситуации успеха, радости общения с искусством.

22. Специфика индивидуального обучения предмету «Фагот» создает условия для вариативности выбора методов, средств, форм обучения и подбора репертуарного комплекса.

23. Для достижения поставленных задач используются следующие методы обучения:

- 1) словесный метод (беседа, рассказ, объяснение, дискуссия);
- 2) наглядно-демонстрационный (исполнение произведения педагогом на инструменте, наблюдение, показ интерактивных и мультимедийных презентаций);
- 3) практический (работа на инструменте, подготовительные упражнения, самостоятельный разбор произведения, работа над отдельными частями произведения);
- 4) аналитический (сравнения и обобщения, развитие логического мышления);
- 5) эмоциональный (подбор ассоциаций, образов, художественного впечатления, развитие музыкально-образного мышления).

24. Выбор методов зависит от возраста и индивидуальных особенностей обучающегося, физических данных, уровня развития музыкальных способностей.

25. Формы занятий:

- 1) практические – приемы и навыки игры отрабатываются на инструменте;
- 2) групповые занятия проводятся для коллективного музицирования в ансамбле;
- 3) репетиционно-концертные (подготовка и публичное представление концертных номеров);
- 4) конкурсы;
- 5) урок-игра (использование игровых технологий на уроке).

26. Основной формой учебно-воспитательной работы в классе является урок, проводимый как индивидуальное занятие педагога с обучающимся. Программа занятий состоит из одновременно проводимых теоретических и практических занятий.

27. Виды внеурочных форм работы:

- 1) игра в ансамбле;
- 2) подготовка к концертным, конкурсным выступлениям;
- 3) участие в творческих и культурно-просветительских мероприятиях;
- 4) посещение филармоний, театров, концертных залов, музеев;
- 5) встречи с музыкальными деятелями, исполнителями, композиторами.

28. На основе настоящей Программы педагог разрабатывает рабочую учебную программу, которая определяет оптимальные и наиболее эффективные для данного класса содержание, формы, методы и приемы организации образовательного процесса.

29. Структурные элементы рабочей учебной Программы:

- 1) титульный лист;
 - 2) пояснительная записка;
 - 3) планирование учебной деятельности;
 - 4) учебно-методическое обеспечение учебного процесса.
30. На титульном листе размещаются основные сведения:
- 1) название организации образования;
 - 2) название учебного предмета;
 - 3) обозначение класса, для которого разработана рабочая учебная программа;
 - 4) сроки действия рабочей учебной программы (учебный год);
 - 5) краткая информация о педагоге;
 - 6) место для отметки об утверждении рабочей учебной программы руководителем организации образования.
31. Содержание пояснительной записки:
- 1) настоящая программа как основание;
 - 2) педагогическая цель и задачи, актуальные при обучении предмету в данном классе;
 - 3) особенности обучения в данном классе (развивающие, коррекционно-развивающие, работа с одаренными детьми и так далее);
 - 4) особенности и проблемы, существующие в организации работы в данном классе;
 - 5) информация об изменении сроков и (или) времени изучения отдельных тематических блоков (разделов) с указанием причин и целесообразности изменений.
32. Раздел «Планирование учебной деятельности» содержит календарно-тематическое планирование с выделением характеристик деятельности обучающихся, репертуарный перечень по классам.
33. Содержание раздела «Учебно-методическое обеспечение учебного процесса»:
- 1) перечень познавательной литературы для обучающегося;
 - 2) перечень методической литературы для педагога;
 - 3) перечень учебно-наглядных пособий.
34. Рабочая учебная программа рассматривается на заседании методического совета и утверждается руководителем организации образования до начала учебного года.
35. Педагог на основе рабочей учебной программы составляет индивидуальный план обучения на каждого обучающегося. Индивидуальный план характеризует гармоничный процесс музыкального и духовно-нравственного развития обучающегося.
36. Индивидуальный план обучающегося составляется на каждое полугодие, утверждается руководителем организации образования, заносится в журнал или личное дело обучающегося.

37. При составлении индивидуального плана учитываются перспективные и текущие задачи планирования индивидуальной работы в соответствии с характеристикой обучающегося в начале и конце учебного года.

В одном и том же классе индивидуальные планы по реализации Программы, концертные и экзаменационные программы значительно отличаются по уровню сложности.

38. Индивидуальный план обучающегося отражает широкие репертуарные тенденции, обновление и обогащение репертуара благодаря привлечению народной, классической и современной музыки с использованием элементов композиторской техники.

39. Правильная организация учебного процесса, успешное и всестороннее развитие музыкально-исполнительских данных обучающегося зависят непосредственно от того, насколько тщательно спланирована работа в целом, продуман выбор репертуара.

40. Педагог вырабатывает индивидуальную репертуарную стратегию для каждого обучающегося с учетом его музыкальных потребностей и особенностей дарования.

41. Педагог формирует индивидуальный репертуарный перечень музыкальных произведений, систематизирует произведения и дополняет репертуар в соответствии с индивидуальными возможностями обучающегося.

42. Репертуарный перечень включает произведения казахской, русской, зарубежной музыки, высокохудожественные детские, юношеские пьесы современных композиторов, популярные песни из мультфильмов, детских кинофильмов, народную музыку.

43. Педагог активно использует в учебном процессе обработки казахских народных песен, произведения казахстанских композиторов, учитывая в процессе их изучения характерные ладовые, гармонические, ритмические и мелодические особенности.

44. Насыщенность учебного репертуара сочинениями разных жанров и стилей создает благоприятную ситуацию для изучения, сравнения, систематизации музыкального материала.

45. Педагог систематически обновляет и расширяет репертуарный перечень, включая в него лучшие пьесы, создаваемые современными отечественными и зарубежными композиторами.

46. Педагог тщательно продумывает методику и репертуар обучающегося, добиваясь постепенного перехода от менее трудных заданий к более сложным, подбирая учебный материал, доступный для обучающегося как со стороны художественного содержания, так и техники исполнения.

47. Педагог устанавливает степень завершенности работы над репертуаром, фиксирует этапы изучения произведений, варьирует

объём и сложность Программы, пополняя репертуарный список за счёт нового репертуара с учётом личностного и индивидуального подходов к каждому обучающемуся.

48. В работе над репертуаром педагог учитывает, что часть произведений предназначена для публичного или концертного (экзаменационного) исполнения, остальные - для работы в классе или в порядке ознакомления.

49. В индивидуальный план не включаются произведения, превышающие музыкально-исполнительские, художественные, технические возможности обучающегося, также не соответствующие его возрастным особенностям.

50. Для расширения музыкального кругозора обучающегося, помимо произведений, детально изучаемых в классе, осуществляется знакомство с целым рядом разнохарактерных пьес, допуская при этом различную степень завершенности работы над ними, не требуя обязательного выучивания наизусть.

51. Обязательные разделы индивидуального плана:

- 1) работа над гаммами;
- 2) работа над этюдами и упражнениями;
- 3) исполнение пьес классических и современных авторов;
- 4) исполнение произведений композиторов Казахстана;
- 5) обработки народных песен;
- 6) работа в составе ансамбля;
- 7) навыки чтения нот с листа.

52. В конце каждого полугодия педагог отмечает качество выполнения задания и вносит изменения в ранее утвержденный репертуарный перечень, в конце года даёт характеристику музыкального и технического развития, успеваемости и работоспособности обучающегося.

53. Характеристика обучающегося на конец года освещает следующие стороны его индивидуальности:

- 1) уровень музыкальных данных (слух, ритм, память);
- 2) соответствие исполнительского аппарата, обучающегося данному музыкальному инструменту;
- 3) степень приспособляемости к инструменту;
- 4) общее развитие, эмоциональность, восприимчивость, скорость реакции;
- 5) отношение к занятию музыкой;
- 6) работоспособность, собранность;
- 7) умение заниматься самостоятельно;
- 8) степень грамотности в разборе текста;
- 9) скорость освоения музыкальных произведений;
- 10) успехи к концу года;

11) недостатки в музыкально-техническом развитии обучающегося и задачи по их преодолению.

54. Для характеристики обучающегося отмечаются такие индивидуальные качества, как целеустремленность, наличие художественного воображения, свободное владение инструментом, наличие технической свободы.

Глава 2. Содержание обучения и ожидаемые результаты освоения Программы

55. Формирование у обучающегося умений и навыков происходит постепенно от знакомства с инструментом, изучения основ постановки дыхания и звукоизвлечения до самостоятельного разбора и исполнения шедевров мировой музыкальной классики.

56. Освоение элементов музыкальной грамоты, теоретических основ музыкального исполнительства является важной и неотъемлемой частью учебного процесса.

57. Необходимым условием для успешного обучения на фаготе является формирование у обучающегося уже на начальном этапе правильной постановки губ, рук, корпуса, исполнительского дыхания.

58. Основы постановки, функционирования губного аппарата (амбушюра), исполнительского дыхания, двигательного аппарата и языка закладываются с учётом объективных закономерностей звукообразования при игре на инструменте, индивидуальных физиолого-анатомических особенностей обучающегося.

59. Педагог формирует принципиальную позицию по постановке фаготиста (естественность, рациональность, свобода и артистичность), ставит работу лицевых и губных мышц, организывает действия языка, способствующие развитию чёткой, ясной атаки звука, не допускает в исполнительском аппарате обучающегося, в плечевом поясе различного рода мышечных перенапряжений и зажимов.

60. Педагог развивает первичные навыки координации в действиях губного аппарата, исполнительского дыхания и пальцев рук в дыхательном аппарате ощущение опоры выдоха (звука), добивается устойчивого звучания инструмента, чистого по интонации, полного и яркого по тембру, разнообразного по громкости, знакомит с основными штрихами legato, detache, развивает штрих staccato.

61. Развитию техники в узком смысле слова (беглости, четкости, ровности) способствует систематическая работа над упражнениями, гаммами и этюдами.

62. При освоении гамм, упражнений, этюдов и другого вспомогательного материала применяются различные штриховые, динамические, ритмические варианты.

63. Работа над качеством звука, интонацией, ритмическим рисунком, динамикой последовательно проводится на протяжении всех лет обучения.

64. В учебной работе педагогом используются переложения произведений, в которых сохранен замысел автора и широко использованы характерные особенности фагота.

65. Педагог добивается при обучении игре на фаготе выразительного звучания отдельного звука, технически освоенных музыкальных эпизодов, развивает музыкально-слуховые представления обучающегося, умение воспринимать и передавать жанровые особенности песни, танца, марша, музыкально-ритмическое чувство, умение воспринимать и воспроизводить простые ритмические группы и последовательности групп с метроритмическими закономерностями.

66. С первых занятий педагог обращает внимание обучающегося на особенности игры в ансамбле фагота с фортепиано и в однородных ансамблях,

формирует и развивает музыкальное мышление, умение чувствовать и передавать строение музыкальных фраз и предложений в их взаимосвязях.

67. Четкая атака и хорошее качество звука является результатом правильной постановки исполнительского аппарата. После освоения диапазона фагота начинается изучение гамм.

68. Этюды и упражнения развивают знания, которые приобрел обучающийся при работе над гаммами. Этюды служат для развития техники, развития звука и музыкальной фразировки.

69. Индивидуальная домашняя работа проводится в несколько приемов и строится в соответствии с рекомендациями педагога. В первую очередь прорабатываются самые сложные музыкальные эпизоды, используя различные технические приемы. С учетом умственных и физических возможностей обучающегося педагог определяет время работы над тем или иным произведением.

70. Содержание домашних заданий:

- 1) упражнения для развития звука ((выдержанные ноты);
- 2) работа над развитием техники (гаммы, упражнения, этюды);
- 3) работа над художественным материалом (пьесы или произведения крупной формы);
- 4) чтение нот с листа.

71. Формы работы для активизации самостоятельных занятий обучающегося:

- 1) анализ собственного исполнения (обучающийся оценивает

свою игру, отмечает допущенные ошибки);

2) запись обучающимся в дневник важнейших рекомендаций педагога относительно работы над произведениями;

3) устный отчет о подготовке домашних заданий (обучающийся рассказывает о трудностях и устранении трудностей).

72. Межпредметные связи предмета «Фагот» с предметами «Сольфеджио», «Казахская музыкальная литература», «Мировая музыкальная литература», «Коллективное музицирование» побуждают обучающегося к целостному познанию различных художественных явлений.

73. Реализация Программы обеспечивается педагогическими кадрами, имеющими специальное профессиональное (среднее или высшее) образование, соответствующее профилю преподаваемой дисциплины.

74. Условиями реализации Программы является наличие:

- 1) фагота;
- 2) метронома;
- 3) тюнера;
- 4) пюпитра;
- 5) зеркала;
- 6) аудио и видеоматериалов;
- 7) аудио и видео аппаратуры,
- 8) нотной литературы, учебных сборников и пособий.

75. Инструменты хранятся в шкафах с учетом определенной степени влажности воздуха в помещении. Занятия проводятся в просторном, хорошо освещенном, проветриваемом помещении, с хорошей акустикой.

76. Работа с обучающимся предусматривает совместную работу педагога класса с концертмейстером, поэтому обязательно наличие в кабинете хорошо настроенного фортепиано.

77. Материально-техническая база детских музыкальных школ и детских школ искусств должна соответствовать санитарным, противопожарным нормам, нормам охраны труда.

78. Программные требования в 1 классе:

1) формируются основы общей постановки, исполнительское дыхание, звукоизвлечение, аппликатура в пределах 1-1,5 октавы, устойчивое звучание инструмента, чистое по интонации, полное и яркое по тембру, разнообразное по громкости;

2) осваиваются основные штрихи *detache*, *legato*, *staccato*, упражнения на длинных нотах для формирования правильной постановки и развития дыхания, прорабатываются мажорные и минорные гаммы до двух знаков (включительно), арпеджио трезвучий в тональностях до двух знаков включительно в пределах регистра

фагота от до большой октавы до фа первой октавы, развиваются навыки чтения нот с листа;

3) для формирования правильной постановки и развития дыхания обучающийся осваивает упражнения на длинных нотах гаммы до двух знаков; одну гамму на выбор, 2 этюда по нотам, 8-10 этюдов, 20-25 упражнений и этюдов в удобном темпе, в различных комбинациях основных штрихов и ритмических рисунков, 6-8 пьес, 2-4 ансамбля.

79. Содержание учебного предмета в 1 классе.

Базовую основу содержания предмета «Фагот» представляют следующие тематические разделы.

- 1) Постановка дыхания, корпуса, рук.
- 2) Звукоизвлечение.
- 3) Атака.
- 4) Извлечение звука на инструменте.
- 5) Работа с нотным материалом.
- 6) Ансамблевая игра.
- 7) Расширение диапазона. Гаммы.
- 8) Творческие задания.

Тематическое планирование.

Тема 1. История музыкального инструмента. Устройство фагота и уход за инструментом. Роль фагота в оркестре, ансамбле, сольном музицировании.

Тема 2. Постановка дыхания. Отличие исполнительского дыхания от обычного физического. Виды исполнительского дыхания. Развитие мышц диафрагмы. Дыхательные упражнения.

Тема 3. Постановка корпуса и рук исполнителя. Правильное положение корпуса при игре. Постановка рук на инструменте.

Тема 4. Амбушюр. Роль амбушюра в звукоизвлечении. Положение губ. Упражнения для развития амбушюра.

Тема 5. Горло. Роль гортани и голосовых связок при звукоизвлечении. Выдох «теплого» воздуха. Положение «зевка» в горле.

Тема 6. Звукоизвлечение. Извлечение звука. Извлечение звука на головке инструмента. Упражнение «продолжительные звуки». Поиск красивого звука на головке.

Тема 7. Атака. Виды атаки. Язык, как основное средство атаки звука. Правильная атака. Положение языка, слоги. Упражнения для языка. Звукоизвлечение с атакой на головке. Извлечение звука на инструменте

Тема 8. Координация движений при игре на инструменте. Развитие навыка контроля над несколькими процессами одновременно: дыхание, амбушюр, пальцы.

Тема 9. Извлечение звуков от «соль» 1 октавы до «до» 2 октавы. Первоначальные упражнения на указанных звуках. «Продолжительные звуки». Упражнения для языка.

Тема 10. Работа с нотным материалом. Развитие навыка чтения нотного текста на примере упражнений и попевок с простыми ритмическими рисунками на одном, двух, трех и четырех известных звуках. Чтение простейших мелодий с листа.

Тема 11. Развитие музыкальной памяти. Исполнение материала без нот, наизусть.

Тема 12. Развитие навыков ансамблевой игры. Ансамбли однородных и неоднородных инструментов.

Тема 13. Игра с аккомпанементом фортепиано. Основные правила при игре с концертмейстером. Настройка инструмента. Распределение обязанностей солиста и аккомпаниатора. Игра произведений в сопровождении фортепиано.

Тема 14. Игра в ансамбле с педагогом. Особенности игры в ансамбле. Подстройка инструментов. Знание и слушание партий ансамбля.

Тема 15. Расширение диапазона. Гаммы. Границы примерного рабочего диапазона обучающегося от «ре» первой октавы до «ля» второй октавы.

Тема 16. Гаммы как основа музыкального материала. Роль гаммы для музыканта. Анализ произведений. Музыкальные построения. Гамма как разминка для музыканта.

Тема 17. Исполнение гамм. Строение мажорных гамм. Исполнение гаммы в одну октаву известными штрихами. Упражнения на длинных нотах для формирования правильной постановки и развития дыхания. Творческие задания. Развитие навыка самоконтроля.

Тема 18. Основные штрихи *detache*, *legato*, *staccato*.

Тема 19. Минорные и мажорные гаммы. Знакомство с минорными гаммами. Понятие параллельного минора. Виды минорных гамм. Виды мажорных гамм.

Тема 20. Исполнение мажорных и минорных гамм до одного знака при ключе в пределах рабочего диапазона.

Тема 21. Арпеджио трезвучий в тональностях до двух знаков включительно в пределах регистра фагота от до большой октавы до фа первой октавы.

Тема 22. Сочинение мелодий. Подбор по слуху, рисование.

Тема 23. Самостоятельное разучивание пьес с диска плюсовой и минусовой фонограммы.

80. Ожидаемые результаты освоения Программы 1 класса.

К концу обучения в 1 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) знает строение инструмента, аппликатуру;
- 2) знает названия нот, названия штрихов;
- 3) умеет держать инструмент;
- 4) умеет исполнять деташе, легато;
- 5) знает правила при игре с концертмейстером;
- 6) умеет настраивать инструмент;
- 7) знает особенности игры в ансамбле.

81. Программные требования во 2 классе:

1) в губном аппарате завершается формирование лицевых и губных мышц, необходимого для гибкого управления поведением трости фагота;

2) в исполнительском дыхании закрепляются ощущения опоры выдоха развивается взаимодействие исполнительского дыхания с губным аппаратом обучающегося;

3) в двигательном аппарате обучающийся добивается пальцевой беглости, осваивается навык самостоятельных действий двигательного аппарата и исполнительского выдоха, развивает технику языка в пределах, необходимых для выполнения поставленных художественных задач, добивается самостоятельных действий языка и исполнительского дыхания;

4) завершается освобождение мышц исполнительского аппарата от перенапряжений и различного рода зажимов, развивается качество звучания инструмента, расширяется диапазон владения громкостью звука фагота от PP до FF как в статике, так и в динамике, изучается основная и вспомогательная аппликатуры по всему звуковому диапазону фагота, развиваются музыкально-слуховые представления;

5) формируются умения передавать жанровые особенности пьес эпохи барокко и классического периода развития музыкального искусства, настроения музыкальных фраз, выявлять образы произведения;

6) продолжается дальнейшее развитие музыкально-ритмического чувства, умение чувствовать и передавать сильное и слабое время в такте, временные отношения во фразе, музыкальном предложении, совершенствуются навыки игры в ансамбле с фортепиано, обращается особое внимание на точность текста, выразительность и интонационную чистоту;

7) обучающийся овладевает дополнительными штрихами, осваивает мажорные и минорные гаммы до трех знаков (включительно), мелизмы (форшлаг, трели, мордент), расширяет диапазон звучания инструмента до двух с половиной октав («ля» 1-й октавы), развивает музыкальное мышление, учится чувствовать и эмоционально передавать образы произведений;

8) осваивает секвенционные упражнения для улучшения звуковедения в разных регистрах, одну гамму на выбор, 2 этюда по нотам, 20-25 упражнений, этюдов на различные виды техники, гаммы до трех знаков, хроматическую гамму, 6-8 пьес, 2-4 ансамблей.

82. Содержание учебного предмета во 2 классе.

Базовую основу содержания предмета «Фагот» представляют следующие тематические разделы.

1) Работа над исполнительским дыханием и звуковедением. Исполнительский диапазон.

2) Штрихи.

3) Динамические оттенки.

4) Работа над гаммами.

5) Работа с нотным материалом, произведением.

6) Игра в ансамбле.

Тематическое планирование.

Тема 1. Работа над исполнительским дыханием и звуковедением. Расширение исполнительского диапазона. Работа над продолжительностью выдоха. Увеличение продолжительности выдоха.

Тема 2. Работа над звуковедением и фразировкой. Совершенствование навыка плавного звуковедения, работа над ровностью интонации.

Тема 3. Расширение рабочего диапазона. Расширение диапазона от «до» первой октавы до «ре» третьей октавы. Особенности исполнения верхнего и нижнего регистров.

Тема 4. Штрихи. Продолжение знакомства с различными штрихами на практике. Акцентированные и неакцентированные штрихи.

Тема 5. Штрих «staccato». Особенности исполнения на фаготе. Виды стаккато (одинарное, двойное, тройное). Работа над исполнением одинарного стаккато. Работа языка и мышц диафрагмы.

Тема 6. Штрих «marcato». Применение штриха. Техника исполнения на фаготе.

Тема 7. Дополнительные штрихи: portamento, non legato, marcato.

Тема 8. Мажорные и минорные гаммы в тональностях до трех знаков (натуральные и гармонические мелодические) разными штрихами упражнений и этюдов).

Тема 9. Мелизмы: форшлаг, трели, мордент.

Тема 10. Динамические оттенки как выразительное средство в музыке. Разнообразие оттенков. Знакомство с обозначениями и исполнением динамических оттенков на фаготе.

Тема 11. Техника исполнения на фаготе в различных регистрах.

Тема 12. «Пиано». Сложности исполнения. Работа над тембром.

Тема 13. «Меццо форте и меццо пиано». Исполнение произведений с данными динамическими оттенками на инструменте. Работа над ровностью звуковой линии.

Тема 14. «Крецендо и диминуэндо». Распределение силы выдоха при игре данных динамических оттенков. Упражнения на одной ноте на постепенное усиление и затухание звука.

Тема 15. Работа над гаммами, различными штрихами и динамическими оттенками. Работа над одной гаммой в сочетаниях различных известных штрихов и динамических оттенков.

Тема 16. Работа с нотным материалом. Различные виды ритмических рисунков. Пунктирный ритм, «мелкие длительности», синкопы.

Тема 17. Исполнение этюдов. Этюд как музыкальное произведение для тренировки того или иного вида техники. Работа над произведением.

Тема 18. Особенности музыкальных жанров. Понятие музыкального жанра. Жанры песни, танец, марш.

Тема 19. Обозначения темпа и характера музыкального произведения. Основные обозначения темпов. Быстрые, средние и медленные темпы. Иностранные музыкальные термины.

Тема 20. Работа над произведениями кантиленного характера. Особенности штрихов, звуковедения. Работа над образом произведения.

Тема 21. Работа над произведениями танцевального характера. Особенности исполнения штрихов, особенности звуковедения. Раскрытие содержания произведения.

Тема 22. Чтение с листа произведений различного характера. Правила знакомства с произведением: название, композитор, жанр, темп, размер, штрихи. Первоначальный анализ произведения.

Тема 23. Разучивание произведений наизусть. Совершенствование навыков игры в ансамбле.

Тема 24. Игра в ансамбле с другими обучающимися. Дуэт (фагот, гобой). Трио. Разучивание партий. Совместное музицирование. Развитие гармонического слуха.

Тема 25. Публичные выступления. Психологическая подготовка к концертному выступлению. Способы борьбы с концертным волнением. Построение занятий перед концертом, разыгрывание. Выступление на эстраде. Правила поведения, выход и уход со сцены, сценический образ, контакт с концертмейстером и со зрителями.

83. Ожидаемые результаты освоения Программы 2 класса.

К концу обучения во 2 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает особенности исполнения верхнего и нижнего регистров;

- 2) знает акцентированные и неакцентированные штрихи;
- 3) знает особенности исполнения на фаготе штрихов «staccato», portamento, non legato, marcato;
- 4) умеет исполнять мажорные и минорные гаммы в тональностях до трех знаков;
- 5) знает мелизмы: форшлаг, трели, мордент;
- 6) умеет исполнять на фаготе произведения с «меццо форте и меццо пиано»;
- 7) владеет навыками анализа произведения;
- 8) умеет играть на фаготе произведения танцевального характера;
- 9) умеет играть в ансамбле с другими обучающимися;
- 10) имеет опыт публичных выступлений.

84. Программные требования в 3 классе:

- 1) в губном аппарате развивается гибкость в управлении звучанием инструмента, техника пальцев;
- 2) в дыхательном аппарате закрепляется ощущение опоры звука как основы звукоизвлечения и звуковедения;
- 3) вырабатывается ощущение раздельного функционирования исполнительского дыхания, двигательного аппарата и языка, осваиваются динамические градации, умения выполнять приёмы *fr*, *sf*, филировку звука;
- 4) развивается качество звучания фагота по тембру, однородному по всему звуковому диапазону инструмента, формируются умения наладить взаимодействие исполнительского выдоха и языка, использовать атаку звука в качестве средства управления тембральной окраской звучания в зависимости от музыкально-художественных задач;
- 4) развиваются музыкально-слуховые представления, умения передавать стилистические, образные особенности романтического направления в музыкальном искусстве, переносить метроритмические закономерности на смысловое строение периода с сильным и слабым временем и добиваться в игре согласованного единства эмоциональности и исполнительской техники;
- 5) в музыкальном мышлении развивается умение чувствовать и переводить в музыкальные образы вариационную форму, трёхчастную простую и сложную форму, форму рондо, совершенствуются навыки игры в ансамбле с фортепиано и другими инструментами;
- 6) обучающийся осваивает навыки чтения нот с листа, самостоятельный разбор лёгких пьес, ансамблевых, оркестровых партий, секвенционные, октавные упражнения, арпеджио трезвучий, мажорные и минорные гаммы до четырех знаков (включительно), в том числе доминантсептаккорды и уменьшенные вводные септаккорды и их обращения, одну гамму на выбор, 2 этюда по нотам, гаммы до пяти

знаков, 20-25 упражнений, этюдов, 6-8 пьес, 2 произведения крупной формы, 2-3 ансамбля.

85. Содержание учебного предмета в 3 классе.

Базовую основу содержания предмета «Фагот» представляют следующие тематические разделы.

- 1) Расширение диапазона. Работа над регистрами.
- 2) Развитие техники. Гаммы.
- 3) Мелизмы.
- 4) Средства музыкальной выразительности.
- 5) Работа над произведением.
- 6) Ансамблевая игра.
- 7) Самостоятельная работа. Концертные выступления.

Тематическое планирование.

Тема 1. Расширение диапазона. Работа над регистрами. Расширение рабочего диапазона от «до» первой октавы до «ля» третьей октавы. Аппликатура нот верхнего регистра. Дополнительная аппликатура.

Тема 2. Работа над верхним регистром. Положение амбушюра, дыхание, динамические оттенки, «пиано» в верхнем регистре. Технические сложности исполнения.

Тема 3. Нижний регистр. Развитие яркости звучания в нижнем регистре, упражнения для нижнего регистра.

Тема 4. Развитие техники. Гаммы. Упражнения на развитие техники. Рациональная работа пальцев. Постепенное ускорение темпов. Исполнение ритмических рисунков с мелкими длительностями.

Тема 5. Гаммы до двух знаков при ключе. Разучивание и исполнение мажорных и минорных гамм до двух знаков при ключе в различных темпах различными сочетаниями штрихов и динамических оттенков. Арпеджио.

Тема 6. Мелизмы. Понятие мелизмов в музыке. Правила прочтения и исполнения различных украшений: форшлаги, трели, морденты.

Тема 7. Средства музыкальной выразительности. Знакомство с новыми штрихами. Исполнение «тенуто», «портато», «мартеле», «тенутное и залигованное стаккато».

Тема 8. Сложные динамические оттенки. Техника исполнения сложных динамических оттенков (пианиссимо, фортиссимо, sforzando).

Тема 9. Работа над произведением. Стилистические особенности исполнения произведений разных эпох. Продолжение знакомства с музыкой барокко, классицизма, романтизма. Современная музыка. Отличительные черты исполнения каждого стиля. Звук, динамика, штрихи.

Тема 10. Музыка эпохи барокко. Знакомство с оригинальными произведениями барочного стиля. Жанровое разнообразие барочной музыки. Особенности исполнения барочной музыки на фаготе.

Тема 11. Произведения крупной формы. Знакомство с произведениями крупной формы: соната (сонатина), сюита, вариации.

Тема 12. Самостоятельная работа. Методы самоконтроля при выполнении домашних заданий. Развитие слухового, визуального, внутреннего контроля. Работа с метрономом, тюнером. Аудио и видеозапись.

Тема 14. Работа с минусовой фонограммой. Разучивание партии, прослушивание аккомпанемента. Исполнение произведения.

Тема 14. Самостоятельная творческая работа. Подбор по слуху, сочинение простейших музыкальных построений.

Тема 15. Ансамблевая игра. Знакомство с квинтетом как сложившейся формой ансамблевого музицирования. Струнный квинтет. Квинтет деревянных духовых инструментов. Квинтет однородных инструментов. Возможности квинтета однородных инструментов.

Тема 16. Квинтет (фагот, гобой). Разнообразие репертуара для квинтета фоготистов, гобоистов. Распределение партий. Особенности игры в квинтете.

Тема 17. Концертные выступления. Тематические концерты. Подбор темы концерта. Разработка сценария. Подбор репертуара.

86. Ожидаемые результаты освоения Программы 3 класса.

К концу обучения в 3 классе обучающийся имеет следующие знания умения и навыки:

- 1) умеет выполнять приёмы *fp*, *sf*, филировку звука;
- 2) умеет использовать атаку звука в качестве средства управления тембральной окраской звучания в зависимости от музыкально-художественных задач;
- 3) умеет исполнять мажорные и минорные гаммы до двух знаков при ключе в различных темпах различными сочетаниями штрихов и динамических оттенков;
- 4) умеет исполнять различные украшения: форшлаг, трели, морденты;
- 5) умеет исполнять штрихи «тенуто», «портато», «мартеле», «тенуто и залигованное стаккато»;
- 6) знает технику исполнения сложных динамических оттенков пианиссимо, фортиссимо, sforцандо;
- 7) знает стилистические особенности исполнения произведений разных эпох;
- 8) знает отличительные черты исполнения стиля музыки барокко, классицизма, романтизма и современной музыки;
- 9) знает особенности исполнения произведений барочного стиля;

10) знает произведения крупной формы (соната (сонатина), сюита, вариации);

11) умеет подбирать по слуху, сочинять простейшие музыкальные построения;

12) владеет навыками ансамблевой игры.

87. Программные требования в 4 классе:

1) продолжается совершенствование технологической базы исполнительства на фаготе, включая проигрывание гамм терциями, квартами в различных штрихах, развитие навыков чтения нот с листа, самостоятельный разбор пьес и оркестровых партий;

2) продолжается совершенствование исполнительской техники, соответствующей художественным требованиям музыкального произведения, осваиваются агогические приёмы выразительности, вырабатывается творческая и физическая выносливость, способность исполнять без перерыва четыре-шесть музыкальных произведений;

3) формируется эмоциональная культура исполнителя, развивается умение создавать эмоционально-художественный образ произведения, соотносить структуру произведения с музыкальным образом;

4) обучающийся осваивает мажорные и минорные гаммы до пяти знаков (включительно), в том числе доминантсептаккорды, уменьшенные вводные септаккорды и их обращения, гаммы ломаные терции, кварты, квинты, сексты, септимы, игра их «стаккато», «легато», хроматические гаммы, 10 концертных этюдов, пьес, различные по стилям, музыкальным направлениям, произведения крупной формы, гаммы, 20-25 упражнений, этюдов, 4-5 этюдов в теноровом ключе, 4-6 пьес, 2-3 произведения крупной формы, 2-3 ансамбля.

88. Содержание учебного предмета в 4 классе.

Базовую основу содержания предмета «Фагот» представляют следующие тематические разделы.

1) Закрепление навыков владения инструментом.

2) Двойное стаккато.

3) Гаммы, упражнения, этюды.

4) Вибрато.

5) Работа с нотным материалом.

6) Игра в ансамбле.

Тематическое планирование.

Тема 1. Дыхание. Звук. Тембр. Грамотное и рациональное использование исполнительского дыхания. Владение звуком во всех регистрах. Использование различных звуковых тембров в зависимости от характера исполняемой музыки.

Тема 2. Исполнительская техника. Технические возможности инструмента. Беглость пальцев. Технические упражнения.

Тема 3. Двойное стаккато. Техника исполнения штриха. Тренировка в различных темпах: от медленного к быстрому.

Тема 4. Гаммы, упражнения, этюды. Знакомство с мажорными и минорными гаммами до пяти знаков при ключе. Исполнение гамм в подвижном темпе разными штрихами. Исполнение штриха «двойное стаккато». Арпеджио. Доминантсептаккорды и уменьшенные вводные септаккорды и их обращения.

Тема 5. Гаммы. Ломанные терции.

Тема 6. Кварты, квинты.

Тема 7. Сексты, септимы.

Тема 8. Штрихи «стаккато» и «легато».

Тема 9. Хроматические гаммы.

Тема 10. Разучивание этюдов в теноровом ключе.

Тема 11. Упражнения и этюды. Исполнение упражнений и этюдов на различные виды техники.

Тема 12. Вибрато. Понятие вибрато как особый прием игры на музыкальном инструменте. Вибрато на различных музыкальных инструментах. Вибрато на фаготе. Применение вибрато.

Тема 13. Упражнения для развития вибрато. Виды вибрато. Дыхательные упражнения. Упражнения для мышц диафрагмы. Скорость вибрато.

Тема 14. Работа с нотным материалом. Самостоятельная работа с текстом. Анализ музыкального произведения. Распределение штрихов, динамических оттенков и дыхания в зависимости от характера произведения и фразировки.

Тема 15. Разучивание произведений по нотам и наизусть. Игра в ансамбле.

Тема 16. Закрепление навыков игры в различных составах ансамбля.

Тема 17. Выбор перечня произведений для технического зачета. Подбор и разучивание произведений.

Тема 18. Промежуточные прослушивания.

89. Ожидаемые результаты освоения Программы 4 класса.

К концу обучения в 4 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) умеет грамотно и рационально пользоваться исполнительским дыханием;

2) умеет использовать различные звуковые тембры в зависимости от характера исполняемой музыки;

3) знает технику исполнения гамм в подвижном темпе разными штрихами;

4) исполняет гаммы в подвижном темпе разными штрихами;

5) умеет играть гаммы (ломанные терции, кварты, квинты, сексты, септимы);

6) знает прием игры «вибрато»;

7) умеет распределять штрихи, динамические оттенки, дыхание в зависимости от характера произведения и фразировки;

8) владеет навыками игры в различных составах ансамбля;

9) умеет играть минорные гаммы до пяти знаков при ключе;

10) умеет работать с нотным материалом;

11) владеет навыками анализа музыкального произведения;

12) владеет навыками игры в различных составах ансамбля.

90. Программные требования в 5 классе:

1) продолжается развитие технических, артистических и художественных навыков, уделяется повышенное внимание тонкостям музыкальной фразировки, разборам стилей и форм;

2) обучающийся совершенствует исполнения гамм, осваивает арпеджио трезвучий, доминантсептаккорды, уменьшенные септаккорды в различных штриховых, ритмических вариантах, 18-20 этюдов, 1-2 произведения крупной формы, 6-8 произведений малой формы, 4-6 ансамблей.

91. Содержание учебного предмета в 5 классе.

Базовую основу содержания предмета «Фагот» представляют следующие тематические разделы.

1) Закрепление навыков владения инструментом.

2) Гаммы, упражнения, этюды.

3) Работа над произведением.

4) Подготовка концертно-конкурсных программ.

5) Разучивание произведений итоговой аттестации.

Тематическое планирование.

Тема 1. Развитие технических, артистических и художественных навыков.

Тема 2. Исполнение гамм.

Тема 3. Арпеджио трезвучий, доминант септаккорды и уменьшенные септаккорды в различных штриховых, ритмических вариантах.

Тема 4. Разучивание этюдов.

Тема 5. Произведения крупной формы.

Тема 6. Произведений малой формы, ансамбли.

Тема 7. Музыкально-исполнительские средства выразительности. Анализ исполняемых произведений. Виды техники исполнительства, использование художественно оправданных технических приемов. Развитие навыков чтения с листа этюдов, пьес, ансамблей.

Тема 8. Концертный репертуар. Развитие сценической культуры.

Тема 9. Подготовка концертно-конкурсных программ.

Тема 10. Выбор перечня произведений для итогового экзамена.
Подбор и разучивание произведений итоговой аттестации.
Промежуточные прослушивания

92. Ожидаемые результаты освоения Программы 5 класса.

К концу обучения в 5 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) знает нотную грамоту;
- 2) знает правильную постановку игрового аппарата;
- 3) выразительно исполняет произведения различного музыкально-художественного содержания, различных стилей и жанров;
- 4) владеет техническими знаниями, умениями и навыками, необходимыми для творческой деятельности;
- 5) умеет транспонировать, подбирать по слуху, исполнять простейшие вариации гармонического и мелодического содержания;
- 6) знает репертуарный перечень для исполнения на фаготе;
- 7) имеет опыт сценических выступлений.

93. Ожидаемые результаты освоения Программы.

Выпускник знает:

- 1) музыкальные термины;
- 2) музыкальные стили и жанры;
- 3) приемы игры на фаготе, позволяющими грамотно исполнять музыкальные произведения соло и в ансамбле;
- 4) ансамблевый репертуар различных отечественных и зарубежных композиторов;
- 5) музыкальные произведения различных жанров и стилей;
- 6) приемы работы над исполнительскими трудностями.

Выпускник умеет:

- 1) исполнять на инструменте произведения различных жанров и форм в соответствии с Программными требованиями;
- 2) использовать выразительные средства для создания художественного образа;
- 3) читать с листа несложные музыкальные произведения;
- 4) самостоятельно и грамотно делать первоначальный разбор музыкального произведения;
- 5) подготовиться к сольному выступлению и выступлению в ансамбле;
- 6) анализировать исполняемые произведения.

У выпускника сформированы навыки:

- 1) исполнения музыкальных произведений (сольное исполнение, ансамблевое исполнение);
- 2) публичных выступлений;
- 3) самостоятельной работы с музыкальным материалом, чтения с листа текста.

Глава 3. Критерии оценки результатов обучения

94. Целью контроля успеваемости является выявление результативности в освоении Программы обучающимся.

Контроль освоения Программы обучающимися осуществляется в форме академического концерта, технического зачета, контрольной работы, итоговая аттестация – в форме экзамена.

95. Форма аттестации и контрольно-программные требования к выступлениям обучающихся:

1) 1 класса – в первой четверти: контрольная работа (один этюд, одна пьеса), во второй, в третьей четвертях: академический концерт (две разнохарактерные пьесы), в четвертой четверти: технический зачет (гаммы, арпеджио трезвучий, один этюд и две пьесы различного характера);

2) 2 класса – в первой, во второй, в третьей четвертях: академический концерт (две пьесы различного характера), в четвертой четверти: технический зачет (мажорная и минорная гаммы до трех знаков, трезвучия, обращение трезвучий в штрихах *staccato* (*detache*), *legato*, два этюда, две разнохарактерные пьесы, одна из которых написана в быстрых темпах);

3) 3 класса – в первой, во второй, в третьей четвертях: академический концерт (две пьесы различного характера), в четвертой четверти: технический зачет (мажорная и минорная гаммы до пяти знаков, штрихами *legato*, *detache*, *staccato*, два разнохарактерных этюда);

4) 4 класса – в первой, во второй, в третьей четвертях: академический концерт (две пьесы различного характера), в четвертой четверти: технический зачет (гаммы до семи знаков в быстрых темпах, терциями штрихами *detache* (*staccato*) и *legato*, два этюда, произведение крупной формы, две разнохарактерные пьесы);

5) 5 класса – в первой, второй, третьей четвертях: академический концерт (две пьесы различного характера), в четвертой четверти: экзамен (мажорная и параллельная минорная гаммы с трезвучиями и обращением трезвучий в штрихах *staccato* и *legato* до двух знаков в умеренном темпе, два этюда на различные виды техники, две разнохарактерные пьесы, обязательным является исполнение произведений композиторов Казахстана).

96. Критерии оценивания результатов обучения в музыкальном образовании складываются из результатов текущей успеваемости по предмету и оценок, полученных на концертных выступлениях.

При оценке работы обучающегося педагог учитывает следующие параметры:

1) постановка корпуса, пальцевого аппарата, ног, амбушюра, владение исполнительским дыханием, пальцевым аппаратом, амплитуда поднятия, синхронность поднятия пальцев, моторность;

2) владение музыкальным звуком (атака и прекращение звука, артикуляция), выразительность тембра, протяженность звука (развитость выдоха), протяженность звука в одном нюансе, протяженность звука в динамике (крещендо, диминуэндо), интонационная чистота звука, нюансировка, основные штрихи);

3) уровень развития музыкальных способностей, физической выносливости, музыкальной памяти (умение без остановок и ошибок исполнять музыкальные произведения), передача художественного образа музыкального произведения, умение выдержать единый темп произведения (если нет темповых отклонений), умение чувствовать и исполнять музыкальные произведения с темповыми отклонениями, ровность ритмических комбинаций (ритмического рисунка);

4) понимание стиля, художественного образа исполняемых произведений;

5) точность выполнения поставленных композитором задач (темп, ритм, штрихи, динамика, фразировка, артикуляция);

6) концертность исполнения, артистизм, увлеченность исполнением, убедительность трактовки, яркость и осознанность выступления.

97. Критерии оценки:

1) оценка «5» «отлично» – артистичное, технически качественное, продуманное исполнение произведений, в интерпретации произведений присутствует стилистическая культура и культура владения инструментом, ясное понимание художественного замысла композитора, грамотное, уверенное, выразительное и эмоциональное исполнение произведений;

2) оценка «4» «хорошо» – уверенное, осмысленное, достаточно качественное исполнение произведений с мелкими единичными недочетами в технике, звуке, интонации, недостаточная выразительность и эмоциональность исполнения;

3) оценка «3» «удовлетворительно» – технически некачественное исполнение произведений без проявления исполнительской инициативы при условии исполнения произведений, соответствующих Программным требованиям класса;

4) оценка «2» «неудовлетворительно» – исполнение произведений на крайне низком техническом и художественном уровне, незнание наизусть нотного текста, слабое владение навыками игры на инструменте;

5) «Зачет» (без оценки) – исполнение соответствует необходимому уровню на данном этапе обучения.